

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kristýna Červenková

HISTORIE ŠKOLSTVÍ V BRUMOVĚ-BYLNICI V KONTEXTU DĚJIN
MĚSTA

Olomouc 2015

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne .....

Podpis .....

Poděkování

Děkuji PhDr. Pavlu Kopečkovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, konzultace a poskytnuté rady.

V Olomouci dne .....

Podpis .....

Obsah

Úvod	6
1 Historie Brumova-Bylnice.....	7
1.1 Dějiny Brumova do roku 1964	7
1.2 Dějiny Bylnice do roku 1964	11
1.3 Brumov-Bylnice mezi léty 1965 a 2013	12
1.4 Významné památky v Brumově-Bylnici	14
1.4.1 Židovský hřbitov	14
1.4.2 Farní kostel svatého Václava	14
1.4.3 Hrad Brumov	15
1.5 Významní rodáci Brumova-Bylnice.....	16
1.5.1 Jan Jiří Ignác Středovský	16
1.5.2 Flora Kleinschnitzová	16
1.5.3 František Loucký.....	17
1.5.4 František Fojtík	18
1.5.5 Ludvík Vaculík	18
2 Dějiny školství v Brumově.....	20
2.1 Farní škola v Brumově.....	20
2.2 Obecná škola v Brumově v letech 1869–1900	21
2.3 Obecná škola v Brumově v letech 1918–1953	22
2.4 Měšťanská škola v Brumově v letech 1924–1948.....	25
2.5 Střední škola Brumov-Bylnice v letech 1949–1982	28
2.6 Odborné školství v Brumově	31
2.6.1 Lidová škola zemědělská	32
2.6.2 Živnostenská škola pokračovací	32
2.6.3 Hospodyňská škola Brumov	33
3 Historie školství v Bylnici	34

3.1 Národní škola v Bylnici v letech 1900–1947	34
3.2 Národní škola v Bylnici v letech 1948–1960.....	38
3.3 Základní devítiletá škola v Bylnici v letech 1964–1980	39
4 Změna zdejšího školství	42
5 Nová školní budova a vývoj školy mezi léty 1999–2013.....	42
Závěr.....	45
Seznam použitých pramenů a literatury	46
Přílohy	49

Úvod

Předkládaná bakalářská práce se zabývá tématem *Historie školství v Brumově-Bylnici v kontextu dějin města*. Mou volbu uvedeného tématu podmínila skutečnost, že jsem sama Základní školu v Brumově-Bylnici navštěvovala a také jsem zde absolvovala praxi v rámci bakalářského studia. A poněvadž bych v budoucnosti na této škole také ráda pracovala, domnívám se, že by mé povědomí o dějinách školství tohoto města mělo být samozřejmostí.

Hlavní cíl své práce spatřuji v nastínění významných milníků vývoje školství v Brumově-Bylnici na pozadí dějinného kontextu města, přičemž toto téma mapuji od nejstarších dob až do roku 2013. V dílčích pasážích textu usiluji o přiblížení jednotlivých škol, které ve městě existovaly či existují a které se zapříčiněním různých faktorů měnily a vyvíjely.

Kompoziční stavba předkládané práce se opírá o čtyři hlavní kapitoly. V první části práce plyně přecházím od stručné charakteristiky Brumova-Bylnice k nástinu jeho dějinného vývoje, k přiblížení zdejších významných památek a několika známých rodáků. Obsah druhé a třetí kapitoly jsem věnovala popisu historického vývoje jednotlivých škol v Brumově a v Bylnici, a to od jejich vzniku až do 80. let 20. století. V závěrečné pasáži práce usiluji o přiblížení událostí, jež předcházely zřízení zdejší nové základní školy, na což následně navazuji nástinem vývoje této instituce až do roku 2013. Na konec práce jsem umístila obrázkové přílohy.

Poznatky k napsání práce jsem čerpala z několika různých zdrojů, mezi nimiž převládají školní kroniky. Bohužel jsem se musela vyrovnávat s problémem, že v jistých časových obdobích nebyly ve zdejších školách kroniky vedeny. Při zpracovávání historie obce jsem vycházela především z publikací Jiřího Kohoutka a Petra Piskovského (*Brumov-Bylnice*) a Miroslava Obadala a Radima Vrly (*Hrad Brumov, historie a stavební vývoj*). Některá fakta o historii zdejšího školství jsem získala z rukopisu *Vývoj školství v Brumově, Bylnici, Svatém Štěpáně a Sidonii*, jehož autorkou je současná kronikářka města paní Ludmila Hůdková. Informace o nejnovějších dějinách zdejší základní školy jsem nabyla zejména z výroční zprávy školy či z údajů uvedených na internetových stránkách této instituce.

1 Historie Brumova-Bylnice

Brumov-Bylnice se nalézá na moravsko-slovenském pomezí, v jihovýchodní části Zlínského kraje. Jeho přesná lokalizace činí 49° 05' 28" zeměpisné šířky a 18° 01' 22" zeměpisné délky. Nadmořská výška zde variuje kolem hodnoty 330 metrů nad mořem. Většina území města spadá do geomorfologického podcelku Chmelovská hornatina.¹ Z etnografického hlediska lze Brumov-Bylnici specifikovat jako součást mikroregionu Jižní Valašsko.

Město leží v severovýchodní části chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty, jež byla zřízena v roce 1980. Tato krajinná oblast je hodnotná zachovalým přírodním bohatstvím, zároveň však také výsledky kulturní a estetické činnosti člověka. Na území Brumovska se lze setkat se vzácnou razílkou smrdutou, jejíž výskyt je na území České republiky velmi ojedinělý.²

Městem protéká řeka Brumovka, jež je největším levostranným přítokem Vlára. Vlára ústí na slovenském území do Váhu, do jehož povodí tedy celý katastr Brumova-Bylnice spadá. Na území města se také nachází čtyři rybníky, které byly založeny již v průběhu 16. století.

1.1 Dějiny Brumova do roku 1964

Etymologie názvu Brumov bývá vysvětlována řadou různých teorií. Některé zdroje jej odvozují ze jména údajného zakladatele hradu Pribiny, jenž byl také přezdíván Brunno. Tuto hypotézu lze však považovat za značně nepravděpodobnou, neboť vznik hradu bývá datován do dob daleko starších, než byla léta Pribinova.³ Jiný výklad vypráví o jistém vévodovi Brůnovi, který se při lovu ztratil v lesích. Po nějaké době jej přemohla únava a usnul. Když se probudil, zalíbil se mu kopec i celé okolí do takové míry, že se rozhodl nechat zde vystavět hrad, jenž nesl jeho jméno. Poslední teorie odvozuje název Brumov od osoby olomouckého biskupa Bruna ze Schaumburku.⁴ Tuto hypotézu ale popírá archeologický výzkum a také fakt, že se Bruno stal biskupem v roce 1245, přičemž však patrně nejstarší doklad o existenci hradu

---

¹ HRUBAN, R. Chmelovská hornatina. In: *Moravské-Karpaty.cz* [online]. © 2014 [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: <http://moravske-karpaty.cz/prirodni-pomery/geomorfologie/chmelovska-hornatina/>.

² Přírodovědná společnost. *Nejvzácnější rostliny České republiky* [online]. 2. pozměněné vydání. Český Brod, 2013 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z: <http://botany.cz/foto2/nejvzacnejsi-rostliny-vyroci-webu1.pdf>.

³ PLUSKAL, F. S. *Památky hradu, města a panství Brůnova na Moravě*. Valašské Klobouky, Štítina nad Vlárí: Petr Kubánek MAP, Pavel Bureš, 2000, s. 11.

⁴ HOSÁK, L. – ŠRÁMEK, R.: *Místní jména na Moravě a ve Slezsku I, A – L*. Praha: Academia, 1970, s. 115.

pochází již z roku 1224.⁵

První písemná zmínka o Brumově je datována do roku 1255, kdy na zdejším hradě působil jako purkrabí velmož Smil z Obřan. O mnohem starším osídlení tohoto území však svědčí výzkum v lokalitě Nemšová, při němž byly objeveny nálezy pocházející již z mladšího období starší doby kamenné.⁶ Nejstarší prokázané osídlení Brumovska bývá spojováno s existencí keltského opevněného sídliště neznámého jména v 1. století př. n. l.

V 1. polovině 13. století došlo ke zbudování hradu Brumov, jenž se výraznou měrou podílel na stabilizování východní hranice země s Uhrami. Na sklonku století byla pevnost i panství svěřeny do rukou jihočeského velmože a správce lucké provincie Oldřicha z Hradce, přičemž se pravděpodobně jeho zásluhou stalo z Brumova vojenské, soudní a správní centrum značného území.

Na počátku 15. století byl hrad v držení husity Bočka z Kunštátu. Jeho sympatie ke kališníkům zapříčinily obléhání hradu králem Zikmundem v roce 1421. Panovníkovo tažení se však zřejmě nesetkalo s úspěchem, neboť již o rok později na Brumov útočil olomoucký biskup Jan Železný. I tomuto náporu se však hrad dokázal ubránit.

Do období kolem roku 1440 lze datovat vznik zástavní držby Brumova páný z Cimburka. Panství však bylo zanedlouho dobyt Matyášem Korvínem a Brumov se dostal do držav příslušníka uherské šlechty Ladislava Podmanického z Podmanína. Po jeho smrti majetek spravovala jeho žena Elena a následně bratři Michal a Štěpán Podmaničtí.

Na přelomu 15. a 16. století se panovník Vladislav II. zřekl svých vlastnických práv, tudíž se Brumov stal výlučným a dědičným majetkem šlechty. V tomtéž období bylo městu uděleno právo hradištské, trhové, jarmareční a právo užívat pečeť.⁷

Roku 1519 prodal Michal Podmanický panství Janovi z Lomnice. Tento majetný kupec se stejně jako později jeho syn Adam zasloužil o značné zvelebení hradu i celého okolí. V roce 1574 panství odkoupil Zdeněk Říčanský Kavka z Řičan. Nový majitel stvrdil dosavadní práva poddaných a navýšil je o právo vařit a prodávat pivo a čepovat víno.⁸

Po Zdeňku Říčanském, jenž byl za neobjasněných okolností zavražděn, panství jistou dobu spravovala jeho žena Johana a po ní se po různých peripetiích do jeho čela dostal Jan Kavka z Řičan. Jako sympatizantovi s císařem mu byl hrad v průběhu stavovského povstání

---

⁵ OBADAL, M. – VRLA, R. *Hrad Brumov, historie a stavební vývoj*. Brumov-Bylnice: Město Brumov-Bylnice, 2013, s. 1.

⁶ JEMELKA, R. *Historie a současnost města Brumov-Bylnice*. Francova Lhota: Valašská nadace, 2001, s. 4.

⁷ Tamtéž, s. 9.

⁸ KOHOUTEK, J. – PISKOVSÝ, P. *Brumov-Bylnice*. Olomouc: Městský národní výbor Brumov-Bylnice, 1985, s. 13.

zabaven a navrácení majetku se dočkal až po bitvě na Bílé hoře.⁹ Již o rok později byl však hrad dobyt Valachy a vojskem Kašpara Ilešházyho. Tyto skutečnosti přiměly Jana Kavku prodat panství Pavlu Apponyimu, po němž připadlo jeho dědicům Mikuláši a Ester Forgáčovým z Gýmeše.

Roku 1635 Mikuláš zemřel a brumovské panství přešlo na jeho ženu Ester. Za jejího spravování byli poddaní zbaveni řady povinností, zejména roboty.¹⁰ Po Esteřině smrti došlo v roce 1662 k rozdělení brumovského statku mezi jejích pět dcer, přičemž se ho již nikdy nepodařilo sjednotit v původní celek.

V roce 1663 vnikli na území Moravy Turci a Tataři a vyplenili zde řadu měst včetně Brumova. Počátkem 80. let protáhlo Moravou povstalecké vojsko Emericha Thökölyho a Brumovsko bylo znovu vydrancováno. Mezi léty 1703 a 1710 se však Brumov musel potýkat s dosud nejhoršími vpády nepřátel, jenž do povědomí vešly jako kurucké vojny. Tehdy Rákocziho povstalecká vojska zpusťovala panství do takové míry, že většina zdejších obyvatel žila v lesích.¹¹

V roce 1727 se podařilo Josefu Ilešházymu zásluhou různých majetkových převodů získat tři pětiny původního brumovského panství. Statek však i nadále zůstal rozčleněn mezi příslušníky rodů Ilešházyů, Walldorfů a Selbů.¹²

Roku 1750 byl Brumov těžce stížen požárem, jenž zdevastoval školu, kostel a faru s matrikami i celým farním archivem. O deset let později zachvátila stejná živelná pohroma hrad spolu s panským archivem. Další velký požár Brumov postihl v roce 1820, kdy opět vyhořela fara, několik desítek domů a dle některých pramenů i hrad. Zanedlouho po těchto událostech nechal pevnost její tehdejší majitel Štěpán Ilešházy vyklidit a stavba začala chátrat.

Roku 1835 odkoupil Jiří ze Siny Štěpánovu část panství, přičemž ve vlastnictví jeho rodu zůstala až do roku 1894. Walldorfský díl brumovského panství byl v roce 1796 odkázán Františku Kajetánovi Chorinskému a v državách jeho dynastie figurovala plných sto let. Selbové svůj podíl v roce 1733 odprodali Karolíně Hetzerové z Aurachů, jejíž nástupci jej spravovali do roku 1782. Po nich majetek získal Josef Bernard Zhořský ze Zhoře, po jehož smrti se na pozici majitelů vystřídali v poměrně krátkých časových údobích měšťan Jan Böhm, bratři Jan a František Xaver Scharfové, po nich Michal a František Chorinští a

---

⁹ OBADAL, M. – VRLA, R., c. d., s. 4.

¹⁰ JEMELKA, R., c. d., s. 10.

¹¹ OBADAL, M. – VRLA, R., c. d., s. 5.

¹² KOHOUTEK, J. – PISKOVSÝ, P., c. d., s. 17.

konečně Felix z Friedentalu, z něhož podíl dražbou přešel na Wolfganga Mannerera.¹³ Pod správou jeho rodu majetek setrval až do konfiskace v roce 1945.

Zrušení roboty v roce 1848 znamenalo pro Brumov značný pokles prestiže, neboť došlo ke zrušení zdejších vrchnostenských úřadů a vrchního soudu a nové okresní instituce již byly zřízeny ve Valašských Kloboukách. Paralelně docházelo ke značnému odlivu obyvatelstva, jenž byl zapříčiněn zdejší nízkou industrializací a nedostatkem volné půdy.

Roku 1894 odkoupil Antonín Dreher od Sinů jejich část panství. O dva roky později tento průmyslník získal i díl náležející Chorinským, tudíž bylo panství po dlouhé době sjednoceno téměř do původní podoby. Pod správou Dreherů velkostatek zůstal až do roku 1945.

Brumov se stal během 2. světové války sídlem protektorátní policie, všudypřítomná byla i německá pohraniční a celní stráž. I přes tato nebezpečí se zdejší občané často angažovali v odboji. V roce 1944 bylo v Brumově založeno speciální protipartyzánské jagdkomando, jenž mělo zlikvidovat partyzánské oddíly operující na moravsko-slovenském pomezí.¹⁴ Dne 1. května 1945 obec osvobodila rumunská armáda.

Poválečné období se v Brumově neslo v duchu velkého průmyslového rozvoje. V roce 1946 vznikl elektrotechnický závod MEZ, což představovalo významný milník v otázce zdejší zaměstnanosti.¹⁵ O dva roky později došlo ke znárodnění brumovského pivovaru a pily v Bylnici.¹⁶ V roce 1952 vzniklo v Brumově JZD, které posléze s několika dalšími okolními družstvy vytvořilo družstvo Javorník.

V obci byl nově vystavěn vodovod a kanalizace, došlo k rekonstrukcím silnic a veřejného osvětlení. Paralelně probíhala výstavba nových bytů a značného rozvoje se dočkal též sektor služeb. Stavební úpravy se dotkly budov školy, požární zbrojnice i prostor městského národního výboru. Roku 1959 proběhlo slavnostní otevření nového kulturního domu, jenž si občané vystavěli svépomocí.

Ke vzniku Brumova-Bylnice došlo dne 14. června 1964 integrací dvou dosud samostatných celků Brumova a Bylnice. Realizace tohoto aktu byla střídavě projednávána již

---

¹³ PLUSKAL, F. S., c. d., s. 28–29.

¹⁴ KOHOUTEK, J. – PISKOVSÝ, P., c. d., s. 31.

¹⁵ JEMELKA, R., c. d., s. 21.

¹⁶ KOHOUTEK, J. – PISKOVSÝ, P., c. d., s. 33.

od konce války, nicméně nalezení jistého konsenzu znemožňovaly především spory v otázce pojmenování nového celku.¹⁷

1.2 Dějiny Bylnice do roku 1964

Bylnice se rozkládá 2 kilometry jižně od Brumova, na levém břehu řeky Brumovky. Název obce bývá vysvětlován jako odvozenina z přídatného jména slovního spojení „bylný potok“, tedy potok tekoucí bylím.¹⁸ Jako méně pravděpodobná se jeví derivace názvu obce od bílé barvy zdejšího vápence či od bělavé vody potoka Brumovky.¹⁹

V minulosti Bylnice vždy figurovala jako součást brumovského panství, proto v pramenech nebývá příliš zmiňována. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1422, kdy ji král Zikmund postoupil Miroslavu z Cimburka.²⁰ Zásluhou své bezprostřední blízkosti k uherským hranicím nabývala Bylnice jako křižovatka obchodních cest na významu. Tato její výhodná poloha byla však zároveň příčinou častých uherských útoků, s nimiž se Bylnice musela po staletí vyrovnávat. V průběhu 17. a 18. století se objevily i vpády Tatarů či Rákocziho povstaleckého vojska.²¹

Za éry první republiky Bylnice představovala významné centrum dělnického hnutí. Toto tvrzení dokládá organizace několika stávek zemědělských dělníků či pracovníků zdejší pily. V roce 1923 byly započaty stavební práce na železničním spojení Vsetín – Bylnice. Budování železnice trvalo celých pět let, neboť se stavba kvůli řadě tunelů a mostů vyznačovala vysokou technickou náročností. Zásluhou nového spojení se výrazně zlepšila zdejší dopravní situace a též vzrostl význam Bylnice jakožto významného železničního uzlu.

Za dob 2. světové války působila v Bylnici stejně jako v okolních obcích německá pohraniční stráž. Ani tato skutečnost však nezabránila zdejším občanům podílet se na odbojové činnosti. Letecké útoky a pustošení ustupujících Němců způsobily obci na sklonku války značné škody. Rumunská armáda Bylnici osvobodila dne 1. května 1945.²²

Na základě doporučení okresního národního výboru, okresního výboru KSČ

---

¹⁷ Správní vývoj Brumova-Bylnice 1964–1990. *Brumov-Bylnice* [online]. Brumov-Bylnice [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://www.brumov-bylnice.cz/mesto/informacni-stredisko/historie/spravni-vyvoj-mesta/>.

¹⁸ HOSÁK, L. – ŠRÁMEK, R., c. d., s. 137.

¹⁹ Tamtéž, s. 73.

²⁰ KOHOUTEK, J. – PISKOVSÝ, P., c. d., s. 73.

²¹ Správní vývoj Bylnice do roku 1945. *Město Brumov-Bylnice* [online]. © 2015 [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: <http://www.brumov-bylnice.cz/mesto/informacni-stredisko/historie/spravni-vyvoj-mesta/>.

²² Tamtéž.

v Gottwaldově a revize směrného územního plánu byly v roce 1963 započaty přípravy ke sloučení obcí Brumova a Bylnice. K uskutečnění tohoto záměru následně došlo dne 14. června 1964.²³

1.3 Brumov-Bylnice mezi léty 1965 a 2013

Počátkem roku 1965 byl Brumovu-Bylnici přiznán statut města. Obce Svätý Štěpán a Sidonie se k městu připojily dne 15. července 1976. Tyto osady představovaly dvě původně dělnické kolonie vzniklé při sklářských hutích, které však již v roce 1938 zapříčiněním své nekonkurenceschopnosti zanikly. Do roku 1954 obě osady požívaly status místní části Bylnice, poté až do roku 1976 vystupovaly jako samostatné obce.

Průběh roku 1989 se v Brumově-Bylnici nesl v podobném duchu jako v ostatních částech země. Zdejší občané prezentovali svůj nesouhlas se stávajícím režimem signováním řady petic. Na brumovském náměstí byla uspořádána křesťanská manifestace, řada občanů se následně zapojila do generální stávky vyhlášené Občanským fórem.²⁴ Dne 18. prosince 1989 rezignovali představitelé zdejšího městského národního výboru na své funkce. V lednu následujícího roku byl vytvořen nový národní výbor, jenž působil do začátku svobodných obecních voleb konaných na podzim 1990.

Dne 1. ledna 1993 se dosavadní Československá republika rozpadla na samostatnou Českou a Slovenskou republiku. Tento akt způsobil rozdělení Sidonie mezi oba nové nástupnické státy, což se setkalo se značnou nevolí zdejších obyvatel. Ti jednomyslně trvali na úpravě státní hranice za účelem posunutí celého katastru obce výlučně na území České republiky. K vyhovění jejich žádosti došlo na základě dohody ministrů vnitra obou států a následného schválení parlamenty republik až v červenci 1997.²⁵

Za velkého přispění Muzejní společnosti Vlára proběhlo dne 3. května 2003 slavnostní otevření muzea Brumova-Bylnice. Tímto aktem se město zbavilo nelichotivého unikátu, neboť jako jediné v celém okresu Zlín nedisponovalo tímto kulturním zařízením.²⁶ V následujícím roce bylo muzeum přemístěno a otevřeno společně s novým informačním střediskem dne 1. května 2004.

---

²³ Správní vývoj Bylnice 1945–1964. *Město Brumov-Bylnice* [online]. © 2015 [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.brumov-bylnice.cz/mesto/informacni-stredisko/historie/spravni-vyvoj-mesta/>.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Archiv městského muzea Brumov-Bylnice. Kronika města Brumova-Bylnice, 1997–2014.

²⁶ Tamtéž.

V březnu roku 2006 se vlivem tání sněhu a vysokého úhrnu srážek zvedla hladina Brumovky natolik, že musel být vyhlášen 1. povodňový stupeň.²⁷ Rozvodněný tok zaplavil řadu sklepů, zničil několik lávek a dokonce zdevastoval železný most v městské části Hájenska. Souhra nepříznivých přírodních podmínek byla také faktorem, který zapříčinil v lokalitě Hluboče jeden z největších sesuvů půdy v České republice. Sesunutý materiál zavalil dva domy, přičemž vysoká míra poškození jednoho z nich způsobila jeho neobyvatelnost. Vyjma obytných objektů masa poškodila také přístupovou komunikaci a 30 hektarů lesního porostu.

Dne 21. prosince 2007 vstoupila Česká republika do Schengenského prostoru. Tato okolnost lidem umožnila cestovat po většině evropského kontinentu jen s občanským průkazem bez nutnosti hraničních kontrol. V den přistoupení se na již bývalém hraničním přechodu v Sidonii uskutečnil slavnostní akt, kde za účasti představitelů z Brumova-Bylnice, Horního Srní, Nedašova, Rokytnice a dalších měst došlo k symbolickému odstranění hraniční závory.²⁸

Náměstí Brumova-Bylnice bylo na základě vyhlášky ministerstva kultury z roku 1995 ustanoveno památkovou zónou. Město se následně stalo členem celostátního programu regenerace historických sídel, v rámci něhož se kromě jiného zavázalo řešit úpravu náměstí.²⁹ Otázky revitalizace náměstí byly již v minulých letech často diskutovány, nicméně jakákoliv navrhovaná řešení vždy ztroskotala na nedostatku financí a na dopravních problémech se silnicí I. třídy. Až v roce 2012 se zásluhou dotace z regionálního operačního programu získal zdroj financování, přičemž díky zaměření oprav jen na prostor tzv. horního náměstí byly eliminovány i potenciální dopravní komplikace.

Projekt revitalizace náměstí spočíval v novém vydláždění a osvětlení celého prostoru, také došlo k instalaci nových laviček, informačních tabulí, stojanů na kola i bezpečnostního kamerového systému. Nová dispozice náměstí napomohla zviditelnění zdejších soch a kašny, zároveň však umožnila vytvoření 32 nových parkovacích míst. O zdařilosti regenerace náměstí svědčí zisk hlavní ceny Stavba roku 2012 Zlínského kraje v kategorii Realizace rozvojových projektů měst a obcí.³⁰

Výstavba nové etapy cyklostezky započala koncem července roku 2013. Důležitým bodem projektu bylo vybudování dřevěného mostu přes řeku Bylničku, neboť přechod přes

---

²⁷ Archiv městského muzea Brumov-Bylnice. Kronika města Brumova-Bylnice, 1997–2014.

²⁸ Vstup do Schengenského prostoru. *Městský zpravodaj Brumova-Bylnice*. 2008, roč. 14, č. 2, s. 1.

²⁹ Archiv městského muzea Brumov-Bylnice. Kronika města Brumova-Bylnice, 1997–2014.

³⁰ *Městský zpravodaj Brumova-Bylnice*. 2013, roč. 19, č. 7, nečíslováno.

dosavadní lávku se při zvýšené hladině vody jevil jako ne zcela bezpečný. Nový úsek cyklostezky také přispěl k bezpečnější cestě žáků do školy, poněvadž nyní již nebyli nuceni chodit kolem hlavní silniční komunikace.

1.4 Významné památky v Brumově-Bylnici

1.4.1 Židovský hřbitov

První písemná zmínka o židovském hřbitově se datuje do roku 1758. Některé náhrobní kameny pochází z druhé poloviny 18. století, jiné vznikly v 19. století.³¹ Němci hřbitov během druhé světové války zničili, nicméně v roce 1985 došlo zásluhou místních občanů k jeho celkové opravě.³² Dne 24. října 1993 byla na hřbitově odhalena pamětní deska, jež nese jména židovských občanů umučených během holocaustu.

1.4.2 Farní kostel svatého Václava

Ačkoli se kvůli požáru nedochovaly prameny, jež by hovořily o vzniku či dřívější podobě této sakrální stavby, bývá její zrod s největší pravděpodobností datován do 13. století. Toto tvrzení dokládá jednoduchá jednolodní dispozice a orientace kněžiště na východ.³³

Původně dřevěný kostel byl v průběhu 14. a 15. století přestavěn zděným materiálem a následně dále rozšiřován a upravován. V roce 1665 došlo k přistavení severní kaple svatého Kříže, jež bývá také nazývána jako „brumovská“. Jižní „bylnická“ kaple byla vystavěna v roce 1691 a do její zdi byly zasazeny kamenné náhrobky Jana mladšího z Lomnice a jeho vnoučat Maruše a Jana.

Za dominantu kostela lze považovat silně zlacený barokní oltář, jenž je dozdoben sochami čtyř evangelistů. V interiéru stavby se nachází kamenná socha svatého Václava, na níž je vytesán letopočet 1217, avšak její přítomnost v původním kostele není historicky doložena. Dříve se zde nacházelo také několik vzácných obrazů, nicméně řada z nich byla převezena do Bojkovic. Pod kostelem se rozkládají tři krypty, jež dříve sloužily k pohřbívání duchovních a laiků.

---

³¹ JEMELKA, R., c. d., s. 27.

³² *Průvodce památkami města Brumov-Bylnice*. Brumov-Bylnice: Městské kulturní středisko Brumov-Bylnice, 2007, s. 2.

³³ PLUSKAL, F. S., c. d., s. 77.

1.4.3 Hrad Brumov

Tento pozdně románský hrad byl vystavěn na místech bývalého pravěkého hradiska v průběhu 1. poloviny 13. století. Jeho dobrá strategická poloha, jež umožňovala kontrolu obchodní cesty mezi Pomoravím a Povázím, byla příčinou rychle vzrůstající významnosti hradu.

Jako dominantní prvek původní hradní zástavby působila velká hranolová věž o rozměrech 12x12metrů.³⁴ Na protější jižní straně byla vystavěna další věžice menších rozměrů. O umístění původního paláce se nedochovaly žádné informace. Je však známo, že již v této etapě byl celý hradní prostor chráněn kamennou hradbou.

V průběhu husitských válek došlo k důkladnému opevnování a ozbrojování hradu. Nově byla vystavěna západní hradba a bariéra chránící vstup do hradu. Stavební úpravy se dotkly také paláců, v prostoru jihovýchodního nároží byla vystavěna okrouhlá věž.³⁵ Soudobé válečné události zapříčinily zánik původní hranolové věže.

V 16. století se brumovský hrad dočkal zásluhou pánů z Lomnice markantní přestavby. Znovu došlo k úpravám starých hradních paláců, paralelně však byly vybudovány nové obytné budovy, které nyní rámovaly celý prostor nádvoří. Původní starší opevnění nahradily nové obranné věže, které v současnosti představují nejvýraznější prvek hradu.³⁶ Za nejdůležitější aspekt této přestavby lze však považovat založení tzv. dolního hradu, kdy došlo k dostavbě předhradí a předsunutí zemního opevnění. Finální úpravu hradu představovalo vybudování štíhlého bastionu v severní části hradního areálu, neboť z tohoto bodu hrozilo potencionální vojenské ohrožení.

V roce 1760 postihl hrad požár. Stavba byla následně zrekonstruována, přičemž došlo ke snížení původních paláců.³⁷ Ve 20. letech 19. století opustili hrad majitelé a jeho zdivo začalo být bořeno a rozebíráno na stavební materiál.

Mezi léty 1977 a 1982 probíhal na hradě Brumov rozsáhlý archeologický výzkum v čele s PhDr. Jiřím Kohoutkem. Archeologové při něm objevili důkazy dosvědčující značnou historickou významnost hradu. Především tento fakt inicioval následnou konzervaci hradního jádra i záchranné práce v předhradí. V roce 2000 byl hrad Brumov zpřístupněn veřejnosti, přičemž se zde kromě historické expozice koná řada kulturních akcí.

---

³⁴ OBADAL, M. – VRLA, R., c. d., s. 24.

³⁵ Tamtéž, s. 24.

³⁶ JEMELKA, R., c. d., s. 16.

³⁷ OBADAL, M. - VRLA, R., c. d., s. 15.

1.5 Významní rodáci Brumova-Bylnice

1.5.1 Jan Jiří Ignác Středovský

Tento spisovatel, badatel a sběratel listinných materiálů se narodil 16. dubna 1679 na hradě Brumov. Po studii filozofie a bohosloví byl v roce 1702 vysvěcen v Olomouci na kněze. Středovský poté krátkou dobu zastával funkci zámeckého kaplana v Dřevohosticích, odkud následně odešel do Pavlovic u Přerova, kde působil jako kněz. Zmiňované město se stalo působištěm Středovského až do jeho smrti v roce 1713, přičemž zde byl i následně pochován.

Středovský svou tvůrčí činnost orientoval především na problematiku moravských dějin. Mezi nejznámější díla „moravského Livia“, jak byl spisovatel přezdíván, patří *Apographa Moraviae sive Copiae variarum litterarum* (Opisy rozličných moravských listin) a *Sacra Moraviae historia sive vita Sanctorum Cyrilli et Methodii genere civium Romanarum* (Posvátné dějiny Moravy neboli Život svatého Cyrila a Metoděje). Jelikož se však ve Středovského pracích často vyskytuje kombinace historických faktů a domněnek, nevyznačují se jeho díla příliš vysokou vědeckou úrovní.

1.5.2 Flora Kleinschnitzová

Flora Kleinschnitzová se narodila 16. března 1891 v Brumově. Po absolvování Filozofické fakulty Univerzity Karlovy pracovala jako historička, později působila i jako vedoucí Oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny v Praze.³⁸ V tomto období se jí podařilo pro knihovnu získat množství rukopisů a prvotisků, jež v následujících letech publikovala v několika soupisech či prezentovala na výstavách.

Kleinschnitzová získala v roce 1929 titul docenta československé literatury se zvláštním zřetelem ke knihovnictví na Karlově univerzitě, kde následně působila také jako pedagožka. Toto její profesní období bylo však přerušeno počátkem války, přičemž se po jejím skončení již nemohla na univerzitu ze zdravotních důvodů vrátit.

Vědecká činnost této autorky se převážně koncentrovala na oblast slovenských dějin literatury, přičemž zvláštní zřetel kladla na slovenský romantismus 19. století.³⁹ K této

---

³⁸ Jan Jiří Ignác Středovský. *Městská knihovna Brumov-Bylnice* [online]. © 2007 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://brumov-bylnice.knihovna.cz/osobnosti/jan-jiri-ignac-stredovsky/>.

³⁹ *Slovenský biografický slovník. Zv. 3, K – L*. Martin: Matica slovenská, 1989, s. 96.

tématice Kleinschnitzová dospěla na popud svého profesora Jaroslava Vlčka. Vyjma této oblasti se autorka také věnovala problematice česko-švédských vztahů, jež zkoumala z hlediska literárního, knihovnického a kulturního.⁴⁰

1.5.3 František Loucký

Letec a spisovatel František Loucký se narodil 2. října 1912 v Brumově. Jelikož mu úraz nohy znemožnil přijetí do školy leteckého dorostu v Prostějově, vyučil se Loucký v papírnictví v Uherském Brodě. V roce 1934 odešel za prací do Brna, přičemž zde také započal výcvik sportovního pilota, jež dokončil o rok později v Praze.

Po okupaci českých zemí Loucký uprchl do Velké Británie, kde absolvoval výcvik stíhacího denního a nočního pilota. Svoji operační činnost zahájil v září roku 1941 u 65. East India Sgudrony RAF⁴¹, od července následujícího roku působil u 312. čs. stíhací perutě.⁴²

V roce 1943 se Loucký v rámci 1. čs. stíhacího leteckého pluku zúčastnil bojů provázejících Slovenské národní povstání. Ačkoli při svém sto šedesátém devátém útočném letu utrpěl těžká zranění dolní končetiny, již na konci roku 1944 byl jmenován do funkce střeleckého důstojníka 1. čs. smíšené letecké divize. Jeho pluk však již do bojů na frontě nezasáhl.

Po skončení války letec jistý čas působil jako referent hlavního štábu ministerstva národní obrany, poté zastával pozici pilota vojenské letecké dopravní skupiny. Ze svého popudu opustil František Loucký armádu v roce 1946.⁴³ Za statečnost, kterou prokázal v bojích, byl následně vyznamenán čtyřmi válečnými kříži a několika dalšími oceněními.

František Loucký byl vyjma služby v armádě také literárně činný. Své zážitky z útěku do Anglie zpracoval v díle *Zůstal jsem sám*, jeho druhá publikace *Mnozí nedoletěli* představuje seznam zajatých či padlých pilotů během 2. světové války.

---

⁴⁰ Flora Kleinschnitzová. *Městská knihovna Brumov-Bylnice* [online]. © 2007 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://brumov-bylnice.knihovna.cz/osobnosti/flora-kleinschnitzova/>.

⁴¹ Royal Air Force.

⁴² SÁBA, F. *Na hrdiny se nezapomíná*. Brumov-Bylnice: Muzejní společnost Vlára, 2003, s. 12.

⁴³ Tamtéž, s. 22.

1.5.4 František Fojtík

František Fojtík se narodil 15. května 1890 v Brumově. Po vyučení strávil dva roky ve Vídni a poté se vrátil zpět do svého rodiště. Zde po několika změnách zaměstnání převzal živnost svého otce.⁴⁴ V Brumově také takřka devět let vykonával funkci starosty.

Významné bylo Fojtíkovo působení v redakční radě časopisů *Naše Valašsko* a *Valašsko*, přičemž ve zmíněných periodikách též hojně publikoval lidové pověsti a vesnická vyprávění psané brumovským dialektem.⁴⁵ Autorův *Brumovský slovník* a řada dalších rukopisů, v nichž se Fojtík zabíral dialektologií jižního Valašska, zůstaly bohužel nedokončeny.

1.5.5 Ludvík Vaculík

Spisovatel a publicista Ludvík Vaculík se narodil 23. července 1926 v Brumově. Po ukončení obecné a měšťanské školy docházel do školy práce Tomáše Bati, v jehož továrnách byl následně zaměstnán. Mezi léty 1946 a 1950 Vaculík studoval na Vysoké škole politické a sociální v Praze, přičemž již na sklonku tohoto období působil jako vychovatel v učňovském internátu Sdružených bavlnářských závodů a Čs. závodů těžkého strojírenství.⁴⁶

Po absolvování povinné vojenské služby spisovatel působil v redakcích *Rudého práva* a *Besedy venkovského lidu*, později pracoval v *Československém rozhlasu* v sekci vysílání pro mládež. Od roku 1965 se Vaculíkovou platformou staly *Lidové noviny*⁴⁷, na jejichž stránkách se často vyjadřoval k citlivým problémům soudobé společnosti.⁴⁸

Za zásadní momenty Vaculíkovy činnosti lze považovat jeho vystoupení na IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů v červnu 1967 a autorství manifestu *Dva tisíce slov, které patří dělníkům, zemědělcům, úředníkům, vědcům, umělcům a všem*, jenž byl vydán o rok později. Zmíněné události zapříčinily zákaz spisovatelova publikování a jeho vyloučení z KSČ.

V následujících letech se Vaculík značně angažoval v oblasti samizdatové literatury a

---

⁴⁴ František Fojtík. *Městská knihovna Brumov-Bylnice* [online]. © 2007 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://www.brumov-bylnice.knihovna.cz/osobnosti/frantisek-fojtik/>.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ ŠÁMAL, P. – JANÁČEK, P. – TÁBORSKÁ, J. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 2, M – Ž. Praha: Brána, 1998, s. 582.*

⁴⁷ Periodikum bylo následně přejmenováno *Literární listy* a *Listy*.

⁴⁸ *Dějiny české literatury 1945-1989. III, 1958-1969.* Praha: Academia, 2008, s. 53.

v roce 1973 založil jednu z nejvýznamnějších edic Petlice. Spisovateli bylo umožněno oficiálně publikovat až v roce 1989.

Z Vaculíkova rozsáhlého literárního díla je z hlediska jeho vztahu k rodišti nejvýznamnější román *Sekyra* (1966), neboť děj této knihy autor propojil s rodným Valašskem, jeho přírodou, tradicí a kulturní pamětí.⁴⁹ Z dalších Vaculíkových děl lze například uvést *Rušný dům* (1963), *Morčata* (1970), *Český snář* (1979), *Srpnový rok* (1990), *Jak se dělá chlapec* (1993), *Milí spolužáci* (1995).

---

⁴⁹ *Dějiny české literatury 1945-1989. III, 1958-1969.* Praha: Academia, 2008, s. 305.

2 Dějiny školství v Brumově

2.1 Farní škola v Brumově

Ke zřízení první školy v Brumově došlo již v roce 1611.⁵⁰ Na podnět jezuity Lenharta Klasovského založení inicioval Jan Kavka Říčanský, jenž na škole vydržoval 27 žáků. V souvislosti s pobytem jednoty bratrské v Brumově se objevila teorie, jež připouští existenci i zdejší nekatolické školy. Toto tvrzení však není podloženo důkazy a v jeho neprospěch svědčí i zdejší poměrně krátký pobyt příslušníků výše zmíněné církve.⁵¹

Do farní školy v Brumově docházeli žáci z Brumova, Bylnice, Návojně, Nedašova i Nedašovy Lhoty. Zmíněné osady si postupně zakládaly vlastní školy, přičemž se jako poslední vyčlenila Bylnice. Pro ilustraci lze zmínit, že ve školním roce 1848–1849 školu navštěvovalo 164 chlapců a 187 děvčat. V samotném objektu školy se nalézala jedna učebna a dvě další místnosti, jež sloužily jako obytné prostory pro učitele. Další třída se nacházela již mimo školní budovu v obecním domě v Brumově.⁵² Zásluhou špatného technického stavu školního objektu se začala vést jednání o výstavbě školy nové.

Soudobé vyučování bylo po celý rok realizováno v dopoledních i odpoledních hodinách, a to v časovém intervalu pěti hodin. Na škole působil jeden pedagog a jeho dva pomocníci, kteří vedli výuku v českém jazyce. Vzdělávání v náboženství bylo svěřeno zdejšímu faráři.

Velké zásluhy na zvelebení brumovské školy měl učitel Jan Dukát, jenž kromě všestranného vzdělání oplýval značným hudebním talentem. Tento pedagog pozměnil způsob výuky, kde nahradil metodu slabikování přirozenější hláskovací metodou. Také na své finanční náklady založil knihovnu pro děti, poněvadž se snažil žáky vést k lásce k četbě.⁵³

V letech 1860–1861 proběhla výstavba nové dvoupatrové školní budovy. Stavební práce si vyžádaly finanční obnos ve výši 18 000 zlatých, na němž se stejnou měrou podílely obce Brumov, Bylnice a náboženský fond. Kvůli nekvalitnímu provedení komína byl však nový školní objekt v prosinci roku 1864 stižen požárem. Oheň zničil střechu, vyhořela také půda včetně části majetku učitele Jana Dukáta. Obě obce požadovaly po stavitelích kompenzaci, jež však byla vymožena až na základě soudního řízení. Rekonstrukce školní

⁵⁰ KOHOUTEK, J. – PISKOVSÝ, P., c. d., s. 58.

⁵¹ PEŘINKA, F. V. *Val.-Klobucký okres*. Brno: Musejní spolek, 1905, s. 112.

⁵² Státní okresní archiv Klečůvka. *Kronika 1848–1900*.

⁵³ [HUĐKOVÁ, L. *Vývoj školství v Brumově, Bylnici, Svatém Štěpáně a Sidonii*. Brumov-Bylnice, 2004].

budovy proběhla v roce 1871.

2.2 Obecná škola v Brumově v letech 1869–1900

Dne 14. května 1869 došlo na základě Hasnerova zákona k ustanovení osmileté povinné školní docházky, jež měla být realizována na nově zavedených obecných osmiletých školách či na osmiletých měšťanských školách. Obecné školy mohly být koncipovány také jako pětileté, na které následně navazovaly tříleté měšťanské školy.⁵⁴ V duchu těchto opatření se ze zdejší farní školy stala pětiletá obecná škola.

V roce 1872 se dosavadní trojtřídní koncepce školy transformovala ve čtyřtřídní. Podnětem tohoto rozšíření byl pozvolný nárůst žáků, jejichž počet nyní představoval 251 chlapců a 222 dívek.

V červenci roku 1874 povolila c. k. zemská školní rada vyučovat na zdejší škole německý jazyk. Žádost byla iniciována ze strany samotných obyvatel a výuka jazyka začala probíhat od počátku následujícího školního roku.

Pro soudobé školství byl příznačný nedostatek finančních prostředků na učební pomůcky. Tento neblahý trend se často zmírňoval dobrovolnými sbírkami, či ziskem menších částek prostřednictvím organizace věcných loterií nebo koncertů. Tyto akce byly připravovány především učiteli, nicméně se v některých případech angažovaly i děti. Řadu pomůcek škola získala také formou darů od místních uvědomělých občanů.

Letní měsíce roku 1876 byly věnovány rozsáhlé renovaci školního objektu. Úpravy se především týkaly sociálního zařízení, paralelně také došlo ke zřízení letní tělocvičny. Pro její vybudování byla využita část školní zahrady, kde se následně umístilo šplhadlo, bradla a hrazda.⁵⁵

Neustále vzrůstající počet žáků si v roce 1889 vynutil zavedení střídavého vyučování. Toto opatření postihlo především druhý ročník, jehož žáci navštěvovali školu obden.⁵⁶ Podobný zásah bylo nutné vykonat i ve čtvrtém ročníku, kde došlo k zavedení půldenního vyučování. Situace se změnila až s nástupem nového podučitele Jana Stříbrného dne 1. března 1890.

Problematika nízké kapacity školy vyvolala v říjnu 1892 počátek jednání o jejím

---

⁵⁴ KASPER, T. – KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada, 2008, s. 96–97.

⁵⁵ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika 1848–1900.

⁵⁶ Tamtéž.

možném rozšíření. Plán byl realizován výnosem c. k. zemské školní rady ze dne 29. dubna 1895, kdy se uspořádání zdejší školy přeměnilo na pětitřídní. Otevření nové obecné školy v Bylnici však zapříčinilo úbytek žáků, tudíž se zdejší škola stala opět čtyřtřídní.⁵⁷

Na sklonku 19. století se škola pod vlivem germanizačních snah přiklonila k ultrakvistickému vyučování, nicméně již v 90. letech byla opět počestěna.⁵⁸ Za nejpravděpodobnější příčinu neúspěchu německých snah lze označit poměrnou národní jednotnost Brumova, kterou dokládá sčítání lidu provedené v roce 1890.

2.3 Obecná škola v Brumově v letech 1918–1953

Důležitým aspektem, jenž u nás podnítil rozvoj vzdělanosti, byl vznik samostatného Československého státu. Ve snaze o překonání dřívější diskriminace českého školství ze strany Rakousko-Uherska se nová republika zasazovala o zvýšení počtu škol, o redukování vlivu církve na školství, o odborněji a pedagogicky více připravené učitele a o komplexní modernizaci školství vůbec.⁵⁹

Některé změny byly zaneseny již do Malého školského zákona z roku 1922. Tento legislativní dokument vyjma zakotvení osmileté školní docházky bez úlev nově zaváděl do výuky občanskou nauku, ruční práce pro chlapce a domácí nauky pro dívky.⁶⁰

Obecná škola v Brumově si i v tomto období nadále zachovávala čtyřtřídní uspořádání. Ve školním roce 1926–1927 ji navštěvovalo 158 žáků. Počínaje dnem 1. listopadu byl oddálen začátek vyučování na půl devátou. Toto opatření sice způsobilo drobná zkrácení vyučovacích hodin, nicméně se ve výsledku jeví jako vhodný krok. Na základě pobídky okresního školního výboru v Uherském Brodě škola nechala opravit tělocvičné hřiště, jenž sloužilo žákům obecné i měšťanské školy. Pro potřeby vyučování bylo škole nabídnuto také hřiště sokolského letního cvičiště o celkové rozloze 5000 metrů².

V říjnu 1927 proběhla revize žákovské knihovny. Jejím výsledkem bylo vyřazení publikací, jež vykazovaly známky mechanického poškození či nebyly úplné. Šestice knih a čtyři hospodářské a fyzikální obrazy byly odevzdány měšťanské škole.

Dne 28. října 1928 vydal okresní školní výbor výnos, jenž se stal podnětem pro

---

⁵⁷ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika 1848–1900.

⁵⁸ [HŮDKOVÁ, L., c. d., nečíslováno].

⁵⁹ JŮVA, V. – VESELÁ, Z. *Dějiny výchovy, školy a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, s. 170–171.

⁶⁰ Tamtéž, s 171.

jednání učitelského sboru o zařazení učiva o Brumově do výuky vlastivědy. Výsledek rokování stanovoval povinnost učitelů si v rámci výuky třetího a čtvrtého ročníku před každou hodinou vytvořit písemné přípravy, na jejichž základě bude žákům více přiblížena rodná obec. V závěru školního roku byly tyto písemnosti předloženy k prostudování okresnímu školnímu výboru.⁶¹

Z důvodu probíhající hospodářské krize se zdejší učitelský sbor usnesl na zahájení stravovací akce. Tato pomoc byla zacílena na chudé a přespolní žáky obecné či měšťanské školy. Zásluhou dobrovolných dárců se v období od 1. prosince 1931 do 15. dubna 1932 mohlo v kuchyni měšťanské školy denně vydávat kolem čtyřiceti porcí polévek. Stejná charitativní akce byla realizována také v následujících letech.

Výnos zemské školní rady ze dne 17. července 1934 ustanovil dosavadní prozatímní třídu při čtvrtém ročníku za třídu definitivní.⁶² Tímto úkonem se uspořádání zdejší obecné školy rozšířilo na pětitřídní, čímž byla vytvořena pracovní pozice pro dalšího pedagoga.

V dubnu 1935 proběhla rekonstrukce střechy školní budovy, při níž došlo k nahrazení původní břidlice eternitem. Tato stavební úprava si vyžádala finanční částku ve výši 7 500 Kč. Bezprostředně po adaptaci však v učebnách druhého poschodí začaly opadávat kusy omítky, což bylo chápáno jako důsledek uskladnění stavebního materiálu v půdních prostorách školy.⁶³ Výuka v poškozených učebnách byla neprodleně zrušena a k analýze technického stavu tříd se přizval odborník. Následná kontrola odhalila výskyt nebezpečných ztrouchnivělých trámů. Kvůli této skutečnosti se žáci pátého ročníku museli provizorně přesunout do prostor bytu správce školy, oproti tomu učebna čtvrté třídy byla již od 21. dubna provozuschopná.

Období německé okupace se na zdejší obecné škole projevilo ve stejných aspektech jako na školách jiných. Byly zakázány učebnice, nemohl se vyučovat dějepis či občanská nauka a naopak byla povinně zavedena němčina, jejíž hodinové dotace se postupně navyšovaly. Každým rokem byly pořádány slavnosti vztahující se k výročí vzniku Protektorátu Čechy a Morava či k narozeninám Adolfa Hitlera. Samotný průběh těchto oslav a obsah předneseného proslovu striktně ustanovovaly směrnice. Povinností bylo vyvěšení protektorátního a říšskoněmeckého praporu. Realizace školních výletů či podobných akcí se pozastavila.⁶⁴

---

⁶¹ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Národní školy Brumov, 1927–1953.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ [HUĐKOVÁ, L., c. d., nečíslováno].

Od dubna roku 1943 docházelo se střídavou intenzitou v oblasti slovenského pohraničí k ústupům německých a maďarských jednotek. Tato skutečnost se stala příčinou manévrů obou zmiňovaných oddílů, které hojně vyhledávaly krátkodobé ubytování mimo jiné ve školách. Po pobytu vojáků bylo nutné učebny dezinfikovat, což neustále oddalovalo začátek řádného vyučování, které bylo již od ledna 1945 provizorně realizováno pouze prostřednictvím zadávání domácích úkolů.

Ke stanovení konkrétního termínu zahájení výuky došlo počátkem května na schůzce sjednané velitelem vojenské posádky ve Valašských Kloboukách.⁶⁵ Dne 7. května 1945 žáci po více než čtyřměsíčních prázdninách zasedli znovu do lavic. Bezprostředně po zahájení výuky došlo k odstranění všech opatření, jež byly násilně zavedeny do výuky v průběhu nacistické okupace.

Žáci, kteří docházeli do šestého až osmého postupového ročníku obecné školy a prokázali svou způsobilost, mohli dodatečně přestoupit do odpovídajícího ročníku měšťanské školy. Tímto opatřením usilovalo ministerstvo školství o zmírnění důsledků německých restrikcí. Přestože se jednalo o poměrně výhodnou příležitost, ze zdejších žáků ji využila pouze tři děvčata. Nový školní rok byl již organizován podle dřívějších pravidel, tedy žáci s ukončeným pátým ročníkem obecné školy přecházeli na měšťanskou školu.

V rámci humanitární a rozvojové pomoci UNRRA⁶⁶, na jejíž realizaci se největším podílem zasloužily Spojené státy americké, byly pro potřeby nejchudších žáků darovány oděvy, masové a rybí konzervy, plechovky sušeného mléka, krabičky másla, sýry, pomazánky či krabice čokolády a sucharů.⁶⁷ Švédský Červený kříž škole poskytl celkem 4,5 litru rybího tuku, jeho kanadská sekce dětem věnovala kartáčky na zuby, zubní pasty, školní potřeby, hračky, kapesníky a jiné předměty.

Ustavující schůze sdružení rodičů a přátel školy proběhla dne 13. listopadu 1949. Ačkoliv již dříve ministerstvo školství vyjádřilo své přesvědčení o vhodnosti existence sdružení v každé škole, tehdejší vedení školy se tímto doporučením neřídilo a zasadilo se o jeho založení až nyní.

Opětovná renovace střechy školy proběhla v říjnu a listopadu roku 1950, neboť kvůli jejímu nevyhovujícímu stavu zatékalo do učebny čtvrtého ročníku. Paralelně došlo ve třech třídách k výměně starých oken. Prostory naturálního bytu ředitele školy byly adaptovány ve

---

⁶⁵ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Národní školy Brumov, 1927–1953.

⁶⁶ United Nations Relief and Rehabilitation Administration.

⁶⁷ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Národní školy Brumov, 1927–1953.

dvě nové učebny a šatny, čímž se vyřešil problém s nedostatkem tříd a z něho plynoucím střídavým vyučováním.

S cílem zlepšit dosud neuspokojivé podmínky školní družiny, jež se tísnila v jedné místnosti národní školy, došlo v květnu 1952 k jejímu přemístění do renovované budovy bývalého lidového domu. Nový objekt sice vykazoval jisté nedostatky, neboť nedisponoval zahradou ani dvorem a stál v těsné blízkosti silnice, nicméně i s přihlédnutím k těmto aspektům bylo přestěhování považováno za dobrý krok. Interiér budovy škola vybavila novým jídelním nábytkem a pracovními stolky, o úpravu venkovního prostranství se zasloužili žáci pod vedením ředitele národní školy.

Dne 24. dubna 1953 vstoupil v platnost nový školský zákon, jenž ustanovoval osmiletou a jedenáctiletou střední školu. Poněvadž na osmileté škole došlo oproti dřívějšímu nastavení k ročnímu zkrácení docházky, zvýšily se nároky na výuku, což se markantně projevovalo zejména na 1. stupni.⁶⁸ Poslední tři výběrové ročníky jedenáctileté střední školy byly koncipovány jako substitute dosavadního gymnázia.

2.4 Měšťanská škola v Brumově v letech 1924–1948

Na základě výnosu moravské zemské školní rady ze dne 26. srpna 1924 došlo k založení veřejné měšťanské trojtřídní smíšené školy v Brumově.⁶⁹ První učebna byla zřízena v objektu zdejší obecné školy již k 1. září. Funkci ředitele prozatímně zastával Josef Straňák, jenž dříve působil jako odborný učitel dívčí měšťanské školy ve Valašských Kloboukách.⁷⁰ V prvním školním roce do školy docházelo 33 chlapců a 23 dívek.

V roce 1925 byla měšťanská škola rozšířena o další třídu. Jelikož se již delší dobu ukazovalo situování učeben v budově obecné školy jako nevyhovující, začalo se uvažovat o výstavbě vlastního školního objektu. Tato idea došla naplnění dne 5. září 1926, kdy proběhlo slavnostní otevření a posvěcení nové školy.⁷¹ Již dříve v srpnu byla koncepce školy rozšířena na trojtřídní.

Po zřízení Protektorátu Čechy a Morava byly naše země vystaveny politickému, hospodářskému a kulturnímu útlaku. Projevy tohoto útisku se značným způsobem

---

⁶⁸ VALIŠOVÁ, A. – KASÍKOVÁ, H. a kolektiv. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007, s. 85.

⁶⁹ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika smíšené školy občanské v Brumově, 1924–1953.

⁷⁰ [HÚDKOVÁ, L., c. d., nečíslováno].

⁷¹ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika smíšené školy občanské v Brumově, 1924–1953.

reflektovaly i v oblasti školství. Prostor, jenž učební osnovy vyhradovaly výuce českých dějin, musel být nově věnován prvkům říšskoněmecké výchovy a nacistické nauky.⁷² Školy podléhaly úřednímu dozoru německých inspektorů, kteří při kontrole zdejší měšťanské školy vyjádřili značnou nespokojenost. Školní kuchyně, chlapecké pracovny a školníkův byt byly v dubnu 1939 zabrány německou finanční stráží.

Počátkem školního roku 1940–1941 školy musely zavést nové kroniky. Množství v nich zachycených informací však přicházelo jako nařízení z vyšších míst, proto je jejich pravdivost značně limitována. Všechna razítka a nápisy na knihách či pomůckách v českém jazyce musely být nahrazeny dvojjazyčnými označeními. Obsahy učebnic podléhaly bedlivé kontrole a muselo z nich být vymazáno vše, co dle Němců nekorespondovalo s ideami doby. Závadné informace byly nejdříve zalepovány, jelikož se však tento způsob jejich odstranění jevil jako nedostatečný, začaly být texty začernovány.⁷³ Tato opatření následoval definitivní zákaz všech učebnic a map, jež musely být odeslány k likvidaci.

Výuka dějepisu a občanské nauky byla zakázána, obsah hodin zeměpisu se věnoval pouze Velkoněmecké říši. Dnem 1. září 1940 se zastavily výpůjční služby žákovské i učitelské knihovny, z nichž již dříve musely být staženy knihy židovských, následně i francouzských, anglických a amerických autorů. Zvláštní zřetel byl kladen na výuku německého jazyka, který se od roku 1942 stal povinným předmětem již v prvním postupném ročníku. Cílem těchto rozličných školských nařízení bylo včlenění prvků výchovy pro říšskou myšlenku do výuky všech předmětů, zejména do německého jazyka, vlastivědy a zeměpisu.

Počínaje dnem 14. srpna 1941 byl vládním nařízením změněn název zdejší měšťanské školy na školu hlavní, jež se nově stala školou výběrovou. Přijetí do první třídy bylo podmíněno vykonáním přijímací zkoušky, čehož se nikdy předtím neužívalo. Souběžně došlo k rozšíření původní trojtřídní koncepce školy na čtyřtřídní.

Komisionální zkouška z německého jazyka, jejíž účast byla povinná pro všechny členy pedagogického sboru, se konala v říjnu 1942. U zkoušky neobstál ředitel Josef Straňák, jehož postihla sankce ve formě snížení platu.⁷⁴ U dalších pedagogů, kteří zkoušku nesložili, došlo k zastavení kariérního postupu či jiným druhům perzekuování.

Nedostatečné množství učitelů, jenž vyplynulo z jejich válečného nasazení, vedlo k redukci počtu tříd měšťanské školy na pět, přičemž byla zachována jedna prozatímní třída při prvním ročníku. Z důvodu totálního nasazení dalších dvou pedagogů došlo v říjnu 1944 ke

---

⁷² [HŮDKOVÁ, L., c. d., nečíslováno].

⁷³ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika smíšené školy občanské v Brumově, 1924–1953.

⁷⁴ Tamtéž.

spojení prozatímní a kmenové první třídy, nicméně již další měsíc byly díky příchodu učitele z obecné školy opět rozděleny.

Po obsazení objektu měšťanské školy příslušníky německé policie se musela výuka přesunout do budovy obecné školy. Z hlediska zdejšího limitovaného prostoru patřily dopolední hodiny výuce měšťanské školy, odpoledne zde probíhalo vyučování školy obecné. Tento princip střídavé výuky přetrvával až do 16. září 1944.⁷⁵

Dnem 27. prosince 1944 započaly vánoční prázdniny, jejichž konečný termín byl několikrát oddálen až nakonec došlo k jejich prodloužení na neurčito. V tomto období si žáci do školy docházeli pouze pro zadání domácích úkolů. Obnovení pravidelného vyučování nastalo až šest dnů po osvobození města, tedy dne 7. května 1945.

Ve školním roce 1946–1947 školu navštěvovalo 288 žáků, kteří pocházeli ze širokého okolí, tj. z Bylnice, Svatého Štěpána, Sidonie, Štítné nad Vláří, Popova, Jestřabí, Nedašova, Návojně a Nedašovy Lhoty.⁷⁶ Škola disponovala čtyřmi kmenovými a třemi prozatímními třídami, přičemž se další tři její pobočky nacházely v Nedašově a Štítné nad Vláří. Tyto expozitury získaly v letech 1947 a 1948 výnosem zemské školní rady statuty samostatných měšťanských škol, což se odrazilo ve snížení počtu zdejších žáků na 180.

Jelikož měla zdejší měšťanská škola dobré renomé, často ji navštěvovali mladí pedagogové či učitelé působící v expoziturách v celém obvodu. Dne 1. května 1948 se konal prvomájový pochod, jehož se mohli historicky poprvé zúčastnit také žáci. Účast na této události byla limitována pouze věkem 14 let. Trasa májového průvodu začínala před zdejší měšťanskou školou a byla ukončena ve Valašských Kloboukách.

V dubnu 1948 vstoupil v platnost zákon o jednotné škole. Na základě této legislativní úpravy mělo být zavedeno stejné základní vzdělání pro všechny žáky ve věku 6 až 15 let.⁷⁷ Změny zachycené v zákoně se také dotýkaly školské soustavy, která byla nově diferencována na pětiletou školu národní a na ni navazující čtyřletou školu střední. Dle těchto úprav se počátkem školního roku 1948–1949 zdejší měšťanská škola transformovala na školu střední.

---

⁷⁵ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika smíšené školy občanské v Brumově, 1924–1953.

⁷⁶ KOHOUTEK, J. – PISKOVSKEÝ, P., c. d., s. 33.

⁷⁷ VALIŠOVÁ, A. – KASÍKOVÁ, H. a kolektiv, c. d., s. 84.

2.5 Střední škola Brumov-Bylnice v letech 1949–1982

V únoru 1949 byl jako patron zdejší školy ustanoven závod MEZ. Vlastnímu aktu předcházela slavnostní besídka, na níž žáci vystoupili s několika písněmi a básněmi. Spolupráce školy se závodem byla realizována především na bázi exkurzí, díky nimž se žáci seznamovali se zázemím firmy a s prací dělníků.⁷⁸ Postupem času se však vzájemná kooperace zredukovala pouze na brigádnickou výpomoc a zajišťování kulturního zpestření při jednáních firmy prostřednictvím vystoupení žáků. Náznakem zlepšení vztahů byla nabídka několika pracovníků závodu vyučovat těsnopis a psaní na stroji, avšak jejich návštěvy se uskutečňovaly jen velmi sporadicky.

Zajímavým počinem byl projekt, díky němuž si žáci po dobu tří dnů mohli vyzkoušet různé profese spojené se školním prostředím. Zároveň si jednotlivé třídní kolektivy předsevzaly splnění jistého brigádnického závazku, k čemuž měli využít dobu svého volna. V rámci těchto aktivit žáci vysázeli ve školní zahradě řadu zakrslých ovocných stromů, květin, či keřů, jedna třída docházela do závodu MEZ a další svůj závazek plnila prací v pivovaru.

V průběhu školního roku 1951–1952 se zdejší učitelé angažovali v několika přesvědčovacích akcích, které byly zaměřené na akcentaci předností plynoucích ze socializace vesnice. Mnozí pedagogové však nebyli s těmito názory zcela ztotožnění, tudíž jim účast na akci činila obtíže. Další nepříjemný aspekt představovala často nevlídná reakce obyvatel na tuto kampaň.

Ke dni 1. září 1953 došlo na základě nového školského zákona ke sloučení národní školy se školou střední, jehož výslednicí byla nová osmiletá střední škola. Tento akt měl symbolizovat pomyslný první krok k vybudování školy nového typu. Po sdružení se mezi nejdůležitější úkoly řadilo navázání kooperace mezi dosud oddělenými učitelskými sbory a jejich splnutí v jeden pracovní kolektiv.⁷⁹

Ve školním roce 1953–1954 navštěvovalo školu v Brumově 510 žáků, jež byli rozčleněni do sedmnácti tříd. První stupeň disponoval osmi třídami zahrnujícími 230 žáků, na druhém stupni se nacházelo devět tříd s 280 žáky. Funkci ředitele školy zastával Jaroslav Kouřil.

Prospěch zdejších žáků v tomto období lze charakterizovat jako průměrný, skupinu

---

⁷⁸ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika smíšené školy občanské v Brumově, 1924–1953.

⁷⁹ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Základní školy Brumov-Bylnice, 1953–1984.

slabších jedinců představovaly především děti pocházející ze zemědělských či kovozemědělských rodin. Hlavní příčinou této tendence bylo jejich časté zatěžování domácími či polními pracemi, nedostatek času na domácí přípravu a často nízký zájem rodičů o školní výsledky svých potomků.⁸⁰ Jako značně problematická se jevila také doprava žáků ze Sidonie a Svatého Štěpána, kdy především v zimním období docházelo k častému narušování prvních vyučovacích hodin.

Soudobý areál školy byl tvořen dvěma budovami, jejichž nedostatečná kapacita musela být vyvažována formou střídavé výuky v průběhu celého dne. Je samozřejmé, že takový způsob vyučování značně zatěžoval pedagogy i žáky. Objekt prvního stupně se nacházel ve špatném technickém stavu, neboť byl již sto let starý a dlouhou dobu zde nebyla provedena rozsáhlejší rekonstrukce. Druhý stupeň sídlil v budově mnohem mladší, avšak značně problematickou oblast zde představovaly zejména hygienické podmínky, jelikož v budově nebyl vystavěn vodovod.

V březnu roku 1958 byli všichni pedagogové a vychovatelky podrobeni stranické prověrce. Žáci si v tomto období aktivně dopisovali se sovětskými pionýry, se žáky v NDR i se školáky z Púchova, s jejichž školou byla navázána tzv. družba. Tento vztah zahrnoval vzájemné návštěvy žáků v obou školách, společná vystoupení, besedy či pedagogické hospitace.

Padesátá léta se ve školství nesla v duchu přesvědčování rodičů o nevhodnosti výuky náboženství. Tato agitace učitelů se setkávala se střídavými úspěchy, např. ve školním roce 1958–1959 nebylo do výuky náboženství přihlášeno 30% žáků, následující rok se jejich počet zvýšil až na 37,5%.⁸¹ Souběžně se s ohledem na potřeby průmyslu a zemědělství začaly ve vyučování uplatňovat prvky polytechnické výuky.⁸² Škola v těchto letech také usilovala o utužení vztahů s veřejností a potenciálními zaměstnavateli absolventů.

V roce 1960 vstoupil v platnost nový školský zákon, jímž byla rozšířena školní docházka o devátý ročník.⁸³ Studium této třídy bylo dobrovolné a vyjma žáků z Brumova se do ní přihlásili žáci z Nedašova a Štítné nad Vláří. Dobré výsledky studentů dosvědčily, že zavedení této třídy je k jejich prospěchu.

Zákon vyjma prodloužení školní docházky obnovil na prvním stupni výuku vlastivědy

---

⁸⁰ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Základní školy Brumov-Bylnice, 1953–1984.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² [HŮDKOVÁ, L., c. d., nečíslováno].

⁸³ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Základní školy Brumov-Bylnice, 1953–1984.

a psaní a nově zavedl hudební, výtvarnou, tělesnou výchovu a vyučování cizího jazyka. Změny na druhém stupni spočívaly především v rozsáhlejších zavedení nepovinných předmětů. Celkově se tedy v oblasti soudobého vzdělávání projevovaly modernizační snahy, jejichž působení bylo podpořeno uvolněnější atmosférou 60. let.⁸⁴

Kvůli značně limitované kapacitě školních budov byla v rámci objektu druhého stupně započata dostavba pěti učeben. Při této adaptaci se značně angažovali zdejší občané a žáci, jež v odpoledních hodinách odpracovali na stavbě značné množství brigádnických hodin. Plánované dokončení přístavby bylo stanoveno na 31. srpna 1961, avšak termín se kvůli stavebním komplikacím nepodařilo dodržet, což způsobilo přesunutí zahájení školního roku na 3. září 1961.

Výše zmíněné rozšíření školních budov se však jevilo jako značně nedostatečné. Ve školním roce 1966–1967 bylo opětovně ve všech třídách prvního stupně zavedeno směnné vyučování, jedna šestá třída musela být dokonce přesunuta do staré budovy a další do prostor ZDŠ Bylnice. Značné obavy pedagogů způsoboval alarmující technický stav staré budovy, proto bylo požádáno o názor odborníka, zda je či není budova schopná provozu.⁸⁵ Při bližší kontrole se zjistilo, že trámy v podlaze jsou prohnílé a při jejich větším zatížení by dokonce mohlo dojít ke zřícení. S ohledem na tuto skutečnost bylo v budově neprodleně ukončeno vyučování a došlo k zahájení rekonstrukce. Kvůli uzavření objektu musela škola opět řešit neshodu s umístěním učeben. V této složité situaci byla škole nabídnuta zasedací síň městského národního výboru, schůzová místnost požárníků, klubová místnost závodu MEZ a dva prostory v pivovaru. Toto značně provizorní řešení umožnilo žákům pokračování ve výuce.

První stupeň byl zpět do školní budovy přestěhován po skončení pololetních prázdnin. Prostory vykazovaly značné nedostatky, nebylo zde ještě topení ani podlaha, nicméně i v takovém stavu působily lepším dojmem než výše zmíněné prozatímní místnosti. Finální adaptace budovy měla být dokončena dne 20. srpna 1968, avšak stavební práce se protáhly až do prvních zářijových dnů. Jen díky obětavé pomoci matek žáků při uklízacích pracích se mohl počátek školního roku uskutečnit dne 2. září 1968.

Roku 1973 byla v rámci akce „Z“ zahájena výstavba školní družiny u objektu druhého stupně školy.⁸⁶ Stavební práce již od počátku provázela řada komplikací, jež se však vyznačovaly spíše přechodným charakterem. Interiér družiny byl vybaven moderním

---

⁸⁴ VALIŠOVÁ, A. – KASÍKOVÁ, H. a kolektiv, c. d., s. 86.

⁸⁵ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Základní školy Brumov-Bylnice, 1953–1984.

⁸⁶ Tamtéž.

nábytkem, koberci a velkým množstvím pomůcek. Slavnostní předání objektu družiny proběhlo dne 18. listopadu 1974.

Do průběhu školního roku 1978–1979 zasáhly dvě výrazné události. První představovalo třicetileté výročí vzniku Gottwaldovského okresu. U příležitosti tohoto jubilea byla zorganizována školní i okrsková kola soutěže „*Jak znáš svou obec, město, okres*“. S odvoláním na rezoluci Organizace spojených národů byl rok 1979 také vyhlášen jako Mezinárodní rok dítěte.⁸⁷ Tato skutečnost jednak podnítila vznik řady akcí, závodů, turnajů a soutěží, především se však promítla do vyučovacího procesu. Žáci byli ve větším rozsahu seznamováni se životem dětí v jiných státech, přičemž byl v duchu tehdejší ideologie zdůrazňován lepší život dětí v socialistických zemích ve srovnání se státy kapitalistickými či rozvojovými.

V říjnu roku 1981 dostala škola k dispozici několik místností v bývalém kulturním domě v Bylnici.⁸⁸ V prostorách byl zřízen školní klub, jenž napomohl ke smysluplnému využití volného času dětí. Do zde nabízených zájmových kroužků se přihlásilo celkem 150 žáků.

Dlouhodobě neutěšeným problémem se pro místní školu stala tělocvična. Tato nesnáz byla řešena pronájmem tělocvičny TJ závodu MEZ, avšak kvůli jejímu špatnému technickému stavu se jednalo pouze o provizorní řešení. V rámci akce „Z“ se proto začalo s budováním nové tělocvičny, jejíž stavba byla dokončena dne 26. června 1982. Na výstavbě se občané podíleli 37 525 brigádnickými hodinami.⁸⁹

2.6 Odborné školství v Brumově

Poněvadž se období 2. poloviny 19. století a počátku 20. století neslo v duchu značného průmyslového a zemědělského rozmachu, docházelo v této době ke zřizování různých typů a druhů odborných škol.⁹⁰ Tyto instituce byly zakládány čistě z praktického hlediska, neboť měly produkovat budoucí odborníky v různých odvětvích průmyslu, zemědělství či obchodu.

---

⁸⁷ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Základní školy Brumov-Bylnice, 1953–1984.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ VALIŠOVÁ, A. – KASÍKOVÁ, H. a kolektiv, c. d., s. 78.

2.6.1 Lidová škola zemědělská

Usnesení c. k. zemské školní rady ze dne 25. listopadu 1898 umožnilo zřízení speciálního hospodářského kursu, který byl spojen se školou v Brumově a školním a politickým okresem Uherský Brod.⁹¹ Účel tohoto pokračovacího studia spočíval v rozšíření znalostí z oblasti hospodářství. Bohužel se však z období existence zemědělské školy nedochovalo příliš pramenných materiálů.

Je známo, že instituce sídlila v objektu měšťanské školy v Brumově. Účast v kurzu limitovalo dosažení 14 let věku. Výuka žáků byla koncipována jako dvouletá, přičemž samotné vyučování probíhalo jen ve středu a v sobotu v období od listopadu do března. Žáci byli vzděláváni v předpravných naukách, jež zahrnovaly mateřský jazyk, počty, přírodopis, přírodozpyt a měřičství, a v odborné hospodářské nauce spočívající v chovu dobytka a pěstování rostlin. Po absolvování výuky posluchači obdrželi vysvědčení.

Realizace kurzu byla umožněna jen díky finančnímu příspěví obce, neboť žáci kurz navštěvovali bezplatně. Správu školy vykonávala místní školní rada. Lidová škola zemědělská zanikla v roce 1950, kdy došlo k její integraci se Zemědělskou školou ve Valašských Kloboukách.

2.6.2 Živnostenská škola pokračovací

V roce 1898 jmenovala místní školní rada přípravný výbor, jehož posláním spočívalo v založení živnostenské školy pokračovací. Nicméně až na schůzi řádového společenstva dne 18. března 1913 došlo k dohodě na konečné podobě tohoto typu školy v Brumově.⁹² Ani o této instituci se bohužel nezachovalo mnoho informací.

Škola měla vyhraněnu jednu místnost v budově brumovské radnice. Do funkce ředitele byl jmenován Josef Straňák, jenž zároveň zastával stejnou pozici i na zdejší měšťanské škole. V roce 1913 do školy docházelo 25 chlapců, přičemž mezi nimi bylo zastoupeno 10 obuvníků, 8 krejčích, 4 stolaři, 1 holič, 1 řezník a 1 papučář. Chod školy finančně podporoval Český odbor zemské rady. Vyučování žáků bylo zaměřeno na národohospodářství, občanskou nauku a práva, odborné živnostenské počty, měřičství a základy němčiny. Žáci se mohli zapojit do malířského, protialkoholického, pěveckého či hudebního kroužku. Škola pro ně

---

⁹¹ [HŮDKOVÁ, L., c. d., nečíslováno].

⁹² Tamtéž.

také organizovala přednášky, vycházky do okolí či besídky.⁹³ Zrušení zdejší živnostenské školy bylo provedeno výnosem ministerstva školství v roce 1939, přičemž následně došlo k jejímu přestěhování do Valašských Klobouk.

2.6.3 Hospodyňská škola Brumov

Škola tohoto typu byla v Brumově otevřena v listopadu 1903. Tato instituce měla umožnit dosažení vzdělání ženám z celého kraje. V prvním školním roce zde docházelo 17 žákyň, jež nejčastěji pocházely z rolnického, obchodnického, řemeslnického či úřednického prostředí.⁹⁴ V rámci vyučování byl kladen zřetel na výuku zručností, jimž se dostalo dvacetihodinové dotace týdně. Tyto předměty byly s ohledem na komplexní rozvoj žákyň doplněny o základy domácího hospodářství a zbožíznalství, zdravotědu, vychovatelství a písemnosti. V následujícím školním roce pak došlo k obohacení nabídky předmětů o vaření, praní, žehlení a šití šatů. Škola byla pravděpodobně zrušena v roce 1905.

---

⁹³ [HŮDKOVÁ, L., c. d., nečíslováno].

⁹⁴ Z hospodyňské školy Brumovské. *Lidové noviny*, 25. 2. 1904, roč. 12, č. 45, s. 6.

3 Historie školství v Bylnici

3.1 Národní škola v Bylnici v letech 1900–1947

Již od zřízení farní školy v Brumově do ní také docházeli žáci z Bylnice. Vzdálenost školy však zapříčiňovala častou absencí žáků, jež se markantně projevovala zejména v zimním období. Tato skutečnost se již v roce 1890 stala podnětem k úvahám o výstavbě místní školy. Dne 24. ledna 1891 byla záležitost školní radou projednávána, avšak rokování nepřineslo kýžený výsledek. Až dne 1. července 1898 schválila c. k. okresní školní rada žádost zdejšího obecního zastupitelstva a místní školní rady na zřízení samostatné trojtřídní veřejné školy.⁹⁵ Položení základního kamene budovy proběhlo dne 26. června 1899, přičemž již v květnu následujícího roku došlo k dohotovení stavby. Po drobných finálních úpravách byl objekt počátkem školního roku 1900–1901 otevřen. Původní trojtřídní koncepce školy se v roce 1910 rozšířila na pětitřídní, jež v sobě zahrnovala jednu zimní a jednu celoroční pobočku.

V roce 1931 navštěvovalo zdejší školu 303 žáků. Průběh celého školního roku byl značně poznamenán epidemií příušnic a spály. Kvůli výskytu těchto onemocnění se musely prostory školy třikrát uzavřít a dezinfikovat.

V období hospodářské krize bylo z iniciativy učitelského sboru obdarováno celkem 26 dětí novým oděvem a obuví. Finanční prostředky na tuto charitativní akci pramenily z výdělku hudebního večírku a z příspěvků rolnické záložny v Uherském Brodě a TJ Orel v Bylnici.⁹⁶ V zimních měsících byla pro 130 chudých či dojíždějících žáků uspořádána polévková akce, jejíž organizace se ujali zdejší pedagogové či dobrodinci. K ukončení stravovací akce došlo dne 28. února 1933.

Dne 15. července 1933 projížděl Bylnicí prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Cílem státníkovy cesty byla vodní přehrada Bystřička, kde chtěl strávit letní dovolenou. Na vlakovém nádraží v Bylnici bylo uspořádáno slavnostní uvítání prezidenta, jehož se za doprovodu hudby účastnili žáci, učitelé a množství občanů.

Jelikož se ukazovalo, že kapacita školní budovy přestává být dostatečná, začalo se uvažovat o možných způsobech řešení. Jako nejschůdnější alternativa se jevila adaptace obecní budovy číslo 70, v níž by byly vybudovány tři učebny, kabinet, sociální zařízení a

---

⁹⁵ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Národní školy v Bylnici, 1900–1931.

⁹⁶ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Národní školy v Bylnici, 1931–1953.

vestibul. O realizaci projektu se značnou měrou zasloužilo obecní zastupitelstvo, které i přes probíhající hospodářskou krizi neváhalo několikrát urgovat okresní školní výbor.⁹⁷ Nově vzniklá poboční škola byla kolaudována dne 26. září 1933.

Od prosince do března školního roku 1935–1936 opět probíhala stravovací akce, jejíž podpora byla vyjma zdejších žáků orientována i na mimoškolní děti a chudé ženy. Pozitiva této pomoci lze spatřovat především ve zlepšení zdravotního stavu účastníků, akce však zároveň vedla ke snížení absence školní docházky, jež v tomto roce představovala plných 28%.⁹⁸

Dnem 1. září 1937 vstoupil v platnost zákon o povinné branné výchově. Na jeho základě měla být povinně zavedena výuka mravní výchovy v hodinách občanské nauky a v naukové přípravě se mělo žákům dostat poučení a výcviku v civilní protiletecké ochraně ve školách včetně základů první pomoci. Značný důraz se kladl na tělesnou výchovu, jež měla být zařazena do výuky každého ročníku a probíhat celoročně. Týmž rokem byly do rozvrhu příslušných tříd zavedeny ruční práce a domácí nauky, jimž dívky vyučovala učitelka domácích nauk.

V roce 1938 se vzhledem k soudobé historické situaci šířilo společností napětí a neklid, což se zrcadlilo i v oblasti školství. Výnos zemské školní rady ze dne 22. září 1938 ustanovoval povinnost žáků chodit do školy nejkratší možnou cestou, nikde se nezastavovat a neshlukovat se. Pod pohrůzkou disciplinárních trestů bylo také zakázáno pohybovat se po 18:00 hodině mimo domov. Na dodržování výše zmíněných nařízení měl dohlížet učitelský sbor.⁹⁹

Z důvodu vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava zrušilo ministerstvo školství a národní osvěty v březnu 1939 svůj výnos věnující se problematice branné výchovy. Dříve zavedené učivo bylo zrušeno a vzniklé mezery v učebních osnovách vhodně doplněny.

Výnos ministerstva školství a národní osvěty z května 1939 uložil zrevidování všech žákovských knihoven národních škol. Z knihoven měly být odstraněny protináboženské a protinárodní publikace a také tituly, jež plně nekorespondovaly s hodnotami branné výchovy. Z těchto důvodů komise vyloučila knihy Husické jiskry autorky Abigail Horákové a Trocnovské plameny Adolfa Brabce. Souběžně se revize dotkla také učitelské knihovny, z níž byla vyřazena kniha Machar na Moravě od Karla Judy. Ostatní tituly byly označeny za

---

⁹⁷ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Národní školy v Bylnici, 1931–1953.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Tamtéž.

nezávadné.¹⁰⁰

V červenci roku 1939 Bylnici postihla větrná smršť doprovázená silným krupobitím. Přestože tato živelná pohroma trvala necelých deset minut, zanechala za sebou značné škody. Lidé, kteří neměli možnost se ukrýt, utrpěli řadu zranění způsobených padajícími kusy ledu. Silný vítr vyvrátil množství stromů, poškodil okna, střechy a ploty domů, přičemž některé stodoly byly strženy úplně. Poškození se nevyhnula ani budově školy, kde na průčelí horního objektu vichřice zdevastovala 130 okenních tabulí, což představovalo škodu v hodnotě 1512 Kč.

Zavedení normálních učebních osnov pro měšťanské a obecné školy bylo uskutečněno na základě výnosu ministerstva školství a národní osvěty ze dne 27. července 1939. Tyto prozatímní osnovy přinesly široké spektrum změn, například ustanovení délky vyučovací hodiny na 45 minut či úpravy dotací předmětů v jednotlivých ročnících. Výuka podle nových učebních plánů začala být na zdejší škole realizována počátkem prosince 1939.¹⁰¹ Učitelé měli shromažďovat poznatky o rozsahu učiva a o tom, zda dle jejich názoru nové osnovy konvenují regionálnímu hledisku. Poznámky byly následně zaslány okresnímu školnímu výboru, jehož komise odborníků je prostudovala a zpracovala v podrobný návrh, který byl školám zaslán zpět. Na základě tohoto aktualizovaného konceptu si školy vytvořily definitivní podobu podrobných normálních učebních osnov.

Zdejší pokračovací kurz pro mládež započal výuku dne 19. října 1939. Kurzu se účastnilo třicet chlapců ve věku 14 či 15 let, přičemž vyučování bylo realizováno v osmi hodinách týdně ve čtvrtek a v sobotu. Mezi výukové předměty patřily vychovávací četba, technická rozprava, praktické počty, písemnosti, občanská nauka a společenské chování a tělesná výchova.

Od počátku prosince byla opět organizována stravovací akce, jíž se účastnilo zhruba 280 dětí. Oproti dřívějším se však její průběh neomezil jen na zimní měsíce, nýbrž výjimečně trvala až do konce června 1940.

V lednu 1940 byly opět provedeny revize žákovské a učitelské knihovny. Ministerstvo školství a národní osvěty vydalo přesný seznam knih, jejichž výskyt se v knihovnách pokládal za nepřijatelný. Na základě tohoto usnesení bylo z učitelské knihovny vyřazeno 30 publikací a z žákovské knihovny dokonce 78 titulů.¹⁰²

V září 1940 vydaly školské úřady nařízení, na jehož základě měly být dosavadní

---

¹⁰⁰ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Národní školy v Bylnici, 1931–1953.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Tamtéž.

školní kroniky zapečetěny a uloženy ve školním archivu. Školy měly povinnost zavést nové kroniky, jež se však kvůli často vnucenému obsahu nevyznačují přílišnou hodnověrností.

V srpnu 1941 byla měšťanská škola přejmenována na školu hlavní, přičemž se zároveň stala školou výběrovou. Na obecné škole žáci docházeli do prvního až čtvrtého postupového ročníku. Následné přijetí na hlavní školu bylo umožněno jen nejúspěšnějším 40% žáků, přičemž byla tato hranice v dalších letech ještě o 5% snížena. Změny se dotkly i výuky některých předmětů, z rozvrhu byl vyškrtnut dějepis, dějiny literatury a církevní dějiny. Zároveň došlo ke zvýšení hodinové dotace povinné výuky německého jazyka, což bylo učiněno na úkor vyučovacího jazyka, dějepisu, vlastivědy a prvouky.

Členové zdejšího učitelského sboru se museli koncem října 1942 podrobit komisionálnímu přezkoušení z německého jazyka. V případě neúspěchu byl pedagog sankcionován odložením platového postupu či finančně penalizován.¹⁰³

Ve školním roce 1944–1945 se zredukoval počet tříd na zdejší škole z původních devíti na šest. Tento fakt byl zapříčiněn nedostatkem pedagogů, neboť jen z našeho okresu bylo pracovně nasazeno 147 učitelů a učitelek.

Konec vánočních prázdnin byl stanoven na 4. ledna 1945. Tento termín se nejprve odsunul na 11. ledna, poté na 21. ledna a definitivně na neurčito. Místo běžného vyučování si žáci třikrát týdně docházeli pro domácí úkoly, které pedagogové připravovali ze všech předmětů.¹⁰⁴

V prvních únorových dnech ustupovaly maďarské jednotky přes Vlárský průsmyk ke Štítné nad Vlárí a k Valašským Kloboukám. Při průchodu Bylnicí se zde řada vojáků krátkodobě ubytovala, přičemž byly k tomuto účelu využity i všechny tři učebny v dolním objektu školy.

Dne 7. května 1945 došlo k zahájení vyučování v již osvobozené republice. Jelikož Němci při svém ústupu zničili železniční mosty a tím znemožnili vlakovou dopravu, řada pedagogů dorazila do zaměstnání s časovým prodlením. Výuka se řídila normálními učebními osnovami z roku 1933, jež byly doplněny o novou diferenciaci předmětů a o výuku ruského jazyka a politické výchovy.

Koncem května 1945 zorganizoval Dánský červený kříž preventivní opatření cílená proti výskytu tuberkulózy. Žáci byli také podrobeni důkladným prohlídkám zlínských lékařů, již po kontrolách usoudili, že denní stravování ve škole napomáhá k dobrému prospívání

---

¹⁰³ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Národní školy v Bylnici, 1931–1953.

¹⁰⁴ Tamtéž.

žáků.

Počátek školního roku 1945–1946 byl poznamenán nedostatkem učitelů, poněvadž někteří odešli do pohraničních oblastí a další část nastoupila povinnou vojenskou službu.¹⁰⁵ Zejména v průběhu prvního pololetí se projevil také pokles počtu žáků pramenící z odchodu některých rodin do pohraničí.¹⁰⁶

Odras válečných událostí byl patrný na stavu školních budov, proto se o prázdninách začalo s nákladnou rekonstrukcí. Opravy se týkaly kamen, okapových rour, rozbitých oken, střechy dolního objektu a nábytku. Také byly vymalovány všechny třídy a chodby a zavedeno elektrické světlo a rozhlas. První zapojení elektrického proudu v Bylnici, a tedy i ve škole, proběhlo dne 12. září 1946.¹⁰⁷

Dne 5. srpna 1946 vydalo ministerstvo školství a národní osvěty výnos, jenž do školního života zaváděl množství změn. Dle jeho znění došlo k úpravě a celkovému navýšení počtu vyučovacích hodin, jež byly nově zkráceny na 45 minut. Také došlo k transformaci dosavadní politické výchovy na občanskou výchovu. Výnos se týkal i přechodných učebních osnov, jejichž podobu některými body aktualizoval či pozměňoval.

Pro zimní měsíce roku 1947 byly příznačné časté silné mrazy, například dne 25. ledna dosahovala zdejší teplota hodnoty $-28\text{ }^{\circ}\text{C}$. Tyto přírodní podmínky a nízké zásoby topiva vyústily na mnoha školách v částečné omezení vyučování, které bylo na škole v Bylnici zavedeno mezi 10. a 24. únorem. S ohledem na tuhou zimu se po dobu čtrnácti týdnů konala stravovací akce, pod jejíž záštitou žáci denně dostávali kakao a rohlíky. Tento čin mohl být realizován na základě darů Amerického červeného kříže a Okresní péče o mládež.

3. 2 Národní škola Bylnice v letech 1948–1960

Komunistický převrat v roce 1948 se odrazil i v oblasti školství, ve výuce byly stále více prosazovány prvky socialistické školy. V čele každého obvodu okresu stál nově jmenovaný učitelský akční výbor, mezi jehož kompetence patřilo přesunování učitelů konané zejména na návrh místních akčních výborů. Zavedení těchto učitelských výborů se dotklo i pedagogického sboru v Bylnici, neboť byl zdejší řídicí učitel František Horák dosazen na post okresního školního inspektora pro druhý dohlédací obvod okresu uherskobrodského.¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Národní školy v Bylnici, 1931–1953.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Tamtéž.

Dne 1. září 1951 byla u zdejší školy zřízena mateřská škola. Z počátku zařízení fungovalo v provizorních podmínkách dolního objektu školy, odkud bylo následně přemístěno do zrekonstruovaného domu paní Boženy Černé. Nové prostory umožnily realizovat počáteční záměr poskytování celodenní péče. V lednu 1953 byla na návrh ředitele školy vyčleněna správa mateřské školy, jež se tímto aktem stala samostatným zařízením.

V průběhu celého školního roku 1955–1956 se uskutečňovaly nedělní výchovné zábavy dětí.¹⁰⁹ Akce podobné povahy byly realizovány i v průběhu zimních a letních prázdnin, přičemž jejich organizaci zaštiťovali učitelé, členové sdružení přátel školy, či vedoucí pionýrského oddílu.

V zájmu všestranného rozvoje dětí se začala ve škole uplatňovat polytechnická výuka. Její prvky byly zaváděny do vyučování, ale i do technického a mičurinovského kroužku.¹¹⁰ V těchto letech se žáci opakovaně účastnili soutěže mladých hospodářů, či usilovali o získání odznaku Mladý zdravotník. V předvečer Velké říjnové socialistické revoluce se pravidelně konalo slavnostní shromáždění žáků, jenž bylo následováno lampionovým průvodem. Oslavám května každoročně předcházelo zdobení nástěnek a oken tříd. V červnu byl již tradičně organizován dětský den, v jehož rámci mohli žáci vybojovat dětský odznak zdatnosti.¹¹¹

Na základě zákona o výchově a vzdělávání se v roce 1960 transformoval původní název zdejší školy „Národní škola v Bylnici“ na nové označení „Základní devítiletá škola Bylnice“. Již ze samotného názvu vyplývá, že školní docházka byla opět ustanovena na 9 let.¹¹² V tomtéž roce také žáci poprvé obdrželi školní pomůcky a učebnice zcela zdarma. Do výuky byly také postupně zaváděny nové učebnice, což se odrazilo ve změnách učebních osnov.

3.3 Základní devítiletá škola v Bylnici v letech 1964–1980

V roce 1964 došlo ke sloučení obcí Brumova a Bylnice. Poněvadž se však tato integrace nevztahovala na oblast školství, zachovaly se v obou městských částech samostatné školy.¹¹³ V tomtéž roce byla zahájena rozsáhlá rekonstrukce dolní školské budovy, tudíž zde

---

¹⁰⁹ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Národní školy v Bylnici, 1931–1953.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ KRAHULEC, K. Malá, ale plná aktivity. *Naše pravda*. 1981, roč. 37, č. 49, s. 1.

¹¹² VALIŠOVÁ, A. – KASÍKOVÁ, H. a kolektiv, c. d., s. 85.

¹¹³ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Základní školy Bylnice, 1963–1991.

nemohla probíhat výuka. Nastalou situaci byla škola nucena řešit střídavým vyučováním v horním objektu.

Také školní rok 1966–1967 byl narušen rekonstrukcemi školy, jež spočívaly zejména ve vybudování nového sociálního zařízení včetně vodovodu. Opravy byly dokončeny v květnu 1967, přičemž až doposud přetrvávala nutnost vyučovat žáky na směny. Sledovaný školní rok byl také příznačný zavedením značné řady změn, jež měly napomoci modernizaci vyučování. Za všechny lze jmenovat snížení týdenního úvazku učitele o dvě hodiny, či vyučování realizované na základě čtrnáctidenního rozvrhu.¹¹⁴

Rekonstrukce horního objektu školy proběhla v roce 1969. Generální oprava si vyžádala finanční obnos ve výši 114 000 Kč, přičemž byla stejně jako předešlá adaptace realizována za běžného provozu školy. Pedagogové se tedy opět museli vyrovnávat se ztíženými podmínkami způsobenými nepořádkem a střídavým vyučováním. Souběžně s rekonstrukcí došlo k přesunu školní družiny do jedné z uvolněných učeben a k rozšíření školní jídelny o jednu místnost.

V roce 1974 se započalo s dalšími adaptacemi zdejších školních budov. Objekty byly rozšířeny o byt pro učitele, došlo k zavedení ústředního vytápění a k modernizaci vybavení kuchyně a jídelny. Opravy se dotkly také venkovního prostranství školy, kde byl zrekonstruován dvorek a přístupové cesty do budovy.

Postupem času se problematickým bodem stala školní družina, neboť byla limitována jednou místností a jako vychovatelky zde působily neaprobované osoby.¹¹⁵ Tyto nedostatky byly ještě umocněny v roce 1977, kdy došlo ke zrušení ZDŠ ve Svatém Štěpáně, čímž se navýšil počet žáků docházejících do zdejší družiny.

Na sklonku školního roku 1979–1980 došlo k opětovné změně názvu školy, jež se nově začala nazývat Základní škola Bylnice. V roce 1980 také vstoupila v platnost nová československá výchovná soustava, jejímž důsledkem bylo přidružení pátého ročníku ke druhému stupni základní školy. Na základě tohoto usnesení došlo k transferu zmiňované třídy na školu do Brumova, tudíž se výuka na bylnické základní škole omezila jen na 1. až 4. ročník. Kromě tohoto zkrácení bylo vyučování nově přizpůsobováno modelu sovětské počáteční školy. Poněvadž však tento způsob výuky často nebral zřetel na vývojové

---

¹¹⁴ Státní okresní archiv Klečůvka. Kronika Základní školy Bylnice, 1963–1991.

¹¹⁵ Tamtéž.

zvláštnosti dětí, kladl na žáky značné nároky.¹¹⁶

---

¹¹⁶ VALIŠOVÁ, A. – KASÍKOVÁ, H. a kolektiv, c. d., s. 86.

4 Změna školství v Brumově-Bylnici

Již v roce 1980 byl vypracován *Program výstavby města do roku 2000*. Tento dokument se stal podnětem k diskuzím o výstavbě nové základní školy v Brumově-Bylnici. Jelikož však město disponovalo limitovanými finančními prostředky, musela být stavba nové školy odložena, neboť se z hlediska naléhavosti stala prioritou výstavba tělocvičny, školní jídelny a plaveckého bazénu. Výuka tedy byla i nadále realizována v šesti školních budovách, což zapříčiňovalo neustálé přecházení žáků mezi objekty, přičemž vzdálenosti dosahovaly hodnot i přes kilometr.

Školní život byl negativně ovlivňován nedostatkem kmenových tříd a odborných učeben. Vybavení tříd působilo zastaralým dojmem a některé části nábytku figurovaly jen jako nezbytné provizorium. Souhrn těchto faktorů způsobil, že Česká školní inspekce hodnotila základní školu z hlediska materiálně technických a psychohygienických podmínek jako podprůměrnou.¹¹⁷

Na počátku devadesátých let se zdály být úvahy o vybudování nové školy značně nereálné. Nadějnější vyhlídky způsobil založení místního sdružení ODS, jenž se ve svém volebním programu zavázalo k prosazení výstavby nové školy.¹¹⁸ Na přelomu roku 1994/1995 projekt získal po řadách jednání status individuálně dotované stavby s finanční účastí města a v srpnu roku 1995 došlo k zahájení stavby. Finanční náklady, jež si výstavba a vybavení školy vyžádaly, činily 173 000 000 Kč, přičemž se město Brumov-Bylnice na této části podílelo sumou 18 000 000 Kč.

Ke dni 30. června 1998 došlo ke zrušení neúplné bylnické školy. Ve městě tedy zůstala jediná základní škola, do níž měli docházet žáci z obou městských částí.

Dne 1. září 1998 proběhlo společně se zahájením školního roku slavnostní otevření nového objektu školy. Téhož dne v odpoledních hodinách byly prostory zpřístupněny také veřejnosti.

5 Nová školní budova a vývoj školy mezi léty 1999–2013

Nový školní areál se sestával z objektu prvního a druhého stupně, sportovní haly, školní jídelny a plaveckého bazénu. V komplexu školy se také nacházely venkovní dvory,

---

¹¹⁷ ŠIMŠÁLEK, K. Škola bude reprezentantem města. *Městský zpravodaj města Brumova-Bylnice*. 1998, roč. 4, č. 9, s. 1–4.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 1–4.

jejichž vybavení mělo žákům zprostředkovávat sportovní i relaxační činnost během přestávek i v době po vyučování.¹¹⁹ Interiér školy byl barevně diferencován podle jednotlivých podlaží, což mělo usnadňovat prostorovou orientaci. Na obou stupních se nacházela řada odborných učeben, které byly uzpůsobeny výuce cizích jazyků, výtvarné či hudební výchově, dějepisu, zeměpisu, chemii či fyzice. První stupeň byl také vybaven relaxační místností, jejíž zázemí mělo sloužit gymnastice, cvičení s hudbou a zdravotní tělesné výchově. V objektu druhého stupně došlo ke zřízení výtvarné galerie OKO, jež měla umožňovat prezentaci výtvorů regionálních umělců i žáků.

Osobností, která se výrazně zasloužila na vybudování nové školní budovy, byla tehdejší ředitelka školy Mgr. Vlasta Macháčová. Do projektu investovala značné množství energie a času a významně se podílela na funkční a promyšlené dispozici nového školního objektu.¹²⁰ Období jejího působení se také neslo v duchu neustálé snahy o modernizaci školního vybavení, jež by pomohlo zajistit optimální podmínky vyučovacího procesu.

V roce 1999 se sportovní zázemí školy rozšířilo o víceúčelové sportovní hřiště s umělým povrchem. Bezbariérové řešení školních prostor bylo plně dohotoveno v srpnu 2003, kdy se mezi dvě poslední patra školní budovy instalovala výtahová schodišťová plošina. V roce 2004 proběhla ve sportovní hale první etapa rekonstrukce, jež spočívala ve výměně střechy, vybudování tepelné izolace a zlepšení osvětlení. Další opravy následovaly v roce 2013, kdy prošly renovací severní stěna objektu a podlahová krytina.

V listopadu téhož roku se uskutečnilo výběrové řízení na pozici nového ředitele školy. Vítězem konkurzu se stal Mgr. Roman Rydval, jenž nahradil dlouholetou ředitelku školy Mgr. Vlastu Macháčovou. Ta za své dlouholeté pedagogické působení získala Ocenění pedagogických pracovníků Zlínského kraje za pedagogickou činnost a významný přínos pro výchovu a vzdělávání mladé generace 2014.

Přestože škola disponuje nadstandardním materiálním zázemím, tak ani tento fakt nemůže zvrátit trend postupného snižování počtu zdejších žáků. Ve školních letech 1998 až 2000 ji navštěvovalo bezmála 800 dětí, zatímco současný stav školáků je o téměř 50% nižší. Příčinu tohoto stavu lze spatřovat v pravidelné migraci zdejších obyvatel, kteří odcházejí zejména za lepšími pracovními příležitostmi. Citelný úbytek žáků se projevil i v poměrně značném množství nevyužitých prostor školní budovy. Tento problém byl vyřešen v červenci roku 2011, kdy došlo v objektu druhého stupně ke zřízení městské turistické ubytovny

---

¹¹⁹ RYDVAL, R. Výroční zpráva o činnosti ZŠ Brumov-Bylnice ve školním roce 2013–2014. *ZŠ Brumov-Bylnice* [online]. Brumov-Bylnice [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: <http://zsbru.hyperlink.cz/dokumenty/>.

¹²⁰ Tamtéž.

Snižující se počet dětí se však snaží pedagogové využít ve prospěch žáků a realizovat celoškolské projekty, jež by byly při větším počtu tříd nemyslitelné.¹²¹ Mezi ty nejdůležitější lze zařadit projekt „*Zdravá a tvořivá škola*“, který usiluje o individualizaci výuky za účelem zvýšení rozvoje žáků v předem stanovených okruzích dovedností. V rámci projektu „*Tvořivá škola – čtení a psaní s porozuměním*“, jehož cílem je zejména zvyšování čtenářských kompetencí a čtení s porozuměním, škola získala k užívání interaktivní tabule, dataprojektor, vizualizér, laserovou tiskárnu, notebook, lamino-vajíčka, různé druhy učebnic a jiných didaktických pomůcek. Značnou pozornost škola věnuje také ekologickým programům, z nichž lze za všechny jmenovat mezinárodní projekt GLOBE, jenž se zaměřuje na mapování stavu životního prostředí ve školním okolí.

Do budoucna si škola klade za cíl získat finanční prostředky na úpravu venkovních nádvoří školy.¹²² Zdroj financí na tento projekt se vedení školy snažilo získat již několikrát, avšak zatím s neúspěšným výsledkem. I přesto škola doufá, že se brzy podaří zřizovateli školy nalézt zdroj financí pro realizaci tohoto záměru.

---

¹²¹ RYDVAL, R. Výroční zpráva o činnosti ZŠ Brumov-Bylnice ve školním roce 2013–2014. *ZŠ Brumov-Bylnice* [online]. Brumov-Bylnice [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: <http://zsbru.hyperlink.cz/dokumenty/>.

¹²² Tamtéž.

Závěr

První škola v Brumově bývá připomínána již v roce 1611. Významnost této instituce lze podložit argumentem, že zdejší škola poskytovala vzdělání žákům i z přilehlých vesnic až do 2. poloviny 19. století. Z přiškolených obcí se jako poslední osamostatnila Bylnice, kde byla škola zřízena v roce 1900. Na přelomu 19. a 20. století došlo v Brumově k založení několika odborných škol, avšak o jejich existenci se dochovalo jen minimum informací. V roce 1924 v Brumově vznikla měšťanská škola, pro níž byl následně vybudován samostatný objekt.

Dopady hospodářské krize se vedení zdejších škol snažilo zmírňovat opakovanou organizací stravovacích akcí. Období německé okupace se projevilo nejen v zásazích do výuky, ale i zkomplikováním běžného chodu škol způsobeným obsazením některých jejich prostor příslušníky německé finanční stráže či policie. Na sklonku války byly školní učebny také často využívány jako možnost krátkodobého ubytování vojenských jednotek. Poněvadž však po jejich pobývání bylo nutné učebny dezinfikovat, docházelo k neustálému oddalování počátku pravidelného vyučování.

V roce 1964 vzniklo integrací obcí Brumova a Bylnice město Brumov-Bylnice. Tento fakt se však nijak nedotkl oblasti zdejšího školství, poněvadž byly i nadále zachovány v obou částech samostatné školy. V těchto letech mnohdy probíhaly adaptace a rekonstrukce školních budov, které byly často zaměřeny na zlepšení hygienických podmínek. Školy se také snažily řešit problém nedostatečných prostor několika dostavbami, nicméně jejich zpravidla menší rozsah nikdy nevyřešil záležitost zcela.

Již od počátku 80. let 20. století byla živě diskutována otázka vybudování nového školního objektu. Tato idea však kvůli nedostatku finančních prostředků dlouho nenacházela naplnění a až díky získání dotace na přelomu let 1994/1995 mohla být stavba započata. V září roku 1998 došlo ke slavnostnímu otevření nové Základní školy v Brumově-Bylnici. Ještě před touto skutečností byla zrušena škola v Bylnici, tudíž město nyní disponovalo pouze jedním školským zařízením pro obě městské části.

V dnešních dnech lze za nejpalcivější problém školy označit postupný pokles žáků způsobený odlivem obyvatel města. Je však nasnadě dodat, že vedení školy se s tímto faktem snaží co nejlépe pracovat a vytěžit z něj maximum pozitivního pro žáky.

Školství v Brumově-Bylnici má více než 400 let dlouhou tradici. Věřím, že jsem ve své bakalářské práci dokázala splnit vymezený cíl a podařilo se mi nastínit přehled významných milníků v dějinách školství tohoto města.

Seznam pramenů a použité literatury

Použitá literatura:

Dějiny české literatury 1945-1989. III, 1958-1969. Praha: Academia, 2008. 549 s. ISBN 9788020015839.

HOSÁK, Ladislav – ŠRÁMEK, Rudolf. *Místní jména na Moravě a ve Slezsku. 1, A-L.* Praha: Academia, 1970. 573 s. ISBN neuvedeno.

JEMELKA, Radim. *Historie a současnost města Brumov-Bylnice.* Francova Lhota: Valašská nadace, 2001, 31 s. ISBN neuvedeno.

JŮVA, Vladimír – VESELÁ, Zdenka. *Dějiny výchovy, školy a pedagogiky.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 207 s. ISBN neuvedeno.

KASPER, Tomáš – KASPEROVÁ, Dana. *Dějiny pedagogiky.* Praha: Grada, 2008, 224 s. ISBN 978-80-247-2429-4.

KOHOUTEK, Jiří – PISKOVSÝ Petr. *Brumov-Bylnice.* Olomouc: Městský národní výbor Brumov-Bylnice, 1985, 80 s. ISBN neuvedeno.

OBADAL, Miroslav – VRLA, Radim. *Hrad Brumov, historie a stavební vývoj.* Brumov-Bylnice: Město Brumov-Bylnice, 2013, 32 s. ISBN neuvedeno.

PEŘINKA, František Václav. *Val.- Klobucký okres.* Brno: Musejní spolek, 1905. 277 s. ISBN neuvedeno.

PLUSKAL, František Sales. *Památky hradu, města a panství Brumova na Moravě.* Valašské Klobouky, Štítná nad Vláří: MAP Petr Kubánek a Petr Bureš, 2000. 145 s. ISBN neuvedeno. *Průvodce památkami města.* Brumov-Bylnice: Městské kulturní středisko Brumov-Bylnice, 2007.

SÁBA, František. *Na hrdiny se nezapomíná.* Brumov-Bylnice: Muzejní společnost Vlára, 2003, 46 s. ISBN 8023919196.

ŠÁMAL, Petr – JANÁČEK, Pavel – TÁBORSKÁ, Jiřina. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 2, M-Ž.* Praha: Brána, 1998. 791 s. ISBN 8071769401.

Slovenský biografický slovník: (od roku 833 do roku 1990). Zv. 3, K-L. Martin: Matica slovenská, 1989. 447 s.

VALIŠOVÁ, Alena – KASÍKOVÁ, Hana a kolektiv. *Pedagogika pro učitele.* Praha: Grada, 2007, 456 s. ISBN 978-80-247-3357-9.

Použitá periodika:

Lidové noviny. Praha: Lidové noviny, 1904, roč. 12, č. 45.

Městský zpravodaj Brumova-Bylnice. Brumov-Bylnice: Městský úřad Brumov-Bylnice, 1998, roč. 4, č. 9.

Městský zpravodaj Brumova-Bylnice. Brumov-Bylnice: Městský úřad Brumov-Bylnice, 2008, roč. 14, č. 2.

Městský zpravodaj Brumova-Bylnice. Brumov-Bylnice: Městský úřad Brumov-Bylnice, 2009, roč. 15, č. 12.

Městský zpravodaj Brumova-Bylnice. Brumov-Bylnice: Městský úřad Brumov-Bylnice, 2013, roč. 19, č. 7.

Naše pravda. Zlín: OV KSČ a Rada ONV v Gottwaldově, 1981, roč. 37, č. 49.

Prameny:

[HŮDKOVÁ, L. *Vývoj školství v Brumově, Bylnici, Svatém Štěpáně a Sidonii*. Brumov-Bylnice, 2004] – rukopis uložený v archivu městského muzea Brumova-Bylnice

Seznam školních kronik:

Kronika (1848–1900, Státní okresní archiv Klečůvka)

Kronika Národní školy Bylnice (1900–1931, Státní okresní archiv Klečůvka)

Kronika smíšené školy občanské v Brumově (1924–1953, Státní okresní archiv Klečůvka)

Školní kronika Národní školy Brumov (1927–1953, Státní okresní archiv Klečůvka)

Školní kronika Národní školy Bylnice (1931–1953, Státní okresní archiv Klečůvka)

Kronika Národní školy Bylnice (1948–1961, Státní okresní archiv Klečůvka)

Kronika ZŠ Brumov-Bylnice (1953–1984, Státní okresní archiv Klečůvka)

Kronika ZŠ Bylnice (1963–1991, Státní okresní archiv Klečůvka)

Kronika ZŠ Brumov-Bylnice (1998–2001, Státní okresní archiv Klečůvka)

Seznam obecních kronik:

Kronika města Brumova-Bylnice (1965–1996, Státní okresní archiv Klečůvka)

Kronika města Brumova-Bylnice (1997–2014, Archiv městského muzea v Brumově-Bylnici)

Internetové zdroje:

Bílé Karpaty [online]. © 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://bilekarpaty.ochranaprirody.cz/>.

Český statistický úřad [online]. © 2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20555139/401811036.pdf/3a2a709b-5f7d-4a8b-aa19-54c938965746?version=1.0>.

Hokejový klub Brumov-Bylnice [online]. © 2012–2013 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z: <http://www.hokejbrumov.cz/index.php/klub/historie-hlavni>.

Hrad Brumov [online]. © 2015 [cit. 2015-02-02]. Dostupné z: <http://www.hradbrumov.cz/>.

Město Brumov-Bylnice [online]. © 2015 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.brumov-bylnice.cz/>.

Městská knihovna Brumov-Bylnice [online]. © 2007 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.brumov-bylnice.knihovna.cz/osobnosti/jan-jiri-ignac-stredovsky/>.

Moravské Karpaty [online]. © 2014 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://moravskekarpaty.cz/prirodni-pomery/geomorfologie/chmelovska-hornatina/>.

Přírodovědná společnost [online]. © 2013 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z: <http://botany.cz/foto2/nejvzacnejsi-rostliny-vyroci-webu1.pdf>.

Základní škola Brumov-Bylnice [online]. © 2014 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://zsbru.hyperlink.cz/>.

Přílohy

Seznam příloh:

1. Obecná škola v Brumově v roce 1927
2. Národní škola v Bylnici po větrné smršti a krupobití dne 22. července 1939
3. Horní školní budova Národní školy v Bylnici v roce 1940
4. Dolní školní budova Národní školy v Bylnici v roce 1940
5. Národní škola v Bylnici v roce 1948
6. Základní škola Brumov-Bylnice v roce 2013

Příloha č. 1

Obecná škola v Brumově v roce 1927 (Foto: Kronika Národní školy Brumov 1927–1953, Státní okresní archiv Klečůvka)

Příloha č. 2

Stav budovy Národní školy v Bylnici po větrné smršti a krupobití dne 22. července 1939 (Foto: Kronika Národní školy v Bylnici 1931–1953, Státní okresní archiv Klečůvka)

Příloha č. 3

Horní školní budova Národní školy v Bylnici v roce 1940 (Foto: Kronika Národní školy v Bylnici 1931–1953, Státní okresní archiv Klečůvka)

Příloha č. 4

Dolní školní budova Národní školy v Bylnici v roce 1940 (Foto: Kronika Národní školy v Bylnici 1931–1953, Státní okresní archiv Klečůvka)

Příloha č. 5

Národní škola v Bylnici v roce 1948 (Foto: Kronika Národní školy Bylnice 1948–1961, Státní okresní archiv Klečůvka)

Příloha č. 6

Základní škola Brumov-Bylnice v roce 2013 (Dostupné z:
<http://www.sprojekt.cz/cz/reference/skolstvi/zakladni-skola-brumov-bylnice/>).

Seznam použitých zkratek

c. d.	citované dílo
c. k.	císařsko-královský
cit.	citováno
č.	číslo
čs.	československý
JZD	jednotné zemědělské družstvo
Kč	koruna česká
KSČ	Komunistická strana Československa
MEZ	moravské elektrotechnické závody
ODS	Občanská demokratická strana
př. n. l.	před naším letopočtem
roč.	ročník
s.	strana
TJ	tělovýchovná jednota
tj.	to jest
tzv.	takzvaný
ZDŠ	základní devítiletá škola
ZŠ	základní škola
zv.	zvázok, svazek

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kristýna Červenková
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kopeček
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	HISTORIE ŠKOLSTVÍ V BRUMOVĚ-BYLNICI V KONTEXTU DĚJIN MĚSTA
Název v angličtině:	The History of Education in Brumov-Bylnice in the Historical Context of the Town
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá dějinami školství v Brumově-Bylnici, historickým vývojem města a jeho významnými památkami a rodáky.
Klíčová slova:	Brumov-Bylnice, dějiny, školství, národní škola, obecná škola, měšťanská škola, základní škola, střední škola, významné památky, významní rodáci
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis deals with the history of education in Brumov-Bylnice, the historical development of this town and its important monuments and important personalities.
Klíčová slova v angličtině:	Brumov-Bylnice, history, education, primary school, secondary school, town school, important monuments, important personalities
Přílohy vázané v práci:	6 příloh
Rozsah práce:	53 stran
Jazyk práce:	čeština